

37/14124

KAZH D

ย. 3

การศึกษาลักษณะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม
คุณภาพชีวิต ในจังหวัดชัยภูมิ

3 ก.ย. 2535

ปริญญาโท
ของ
ชัยรัตน์ มุขมานุสนธิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
กุมภาพันธ์ 2535
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

180615

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์)

..... กรรมการ

(ดร.ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์)

..... กรรมการ

(ดร.ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่ม

(รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 6 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2535

ประกาศคุณูปการ

ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลัย ประธานควบคุมปฏิญานิพนธ์ และ ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอางค์ กรรมการควบคุมปฏิญานิพนธ์ รวมทั้ง รศ.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ซึ่งเป็นกรรมการสอบปฏิญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้อันเป็นพื้นฐานและคำแนะนำในการทำปฏิญานิพนธ์ จนทำให้ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณท่าน ทั้งสามดังกล่าวไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คุณวีระ เสาวโกมุท ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองบัวบาน ที่ได้กรุณาช่วยชี้แนะและช่วยเหลือให้ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบคุณคณะครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ ที่กรุณาเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี รวมทั้งทุก ๆ ท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้ปฏิญานิพนธ์นี้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายทุกประการ

ประโยชน์ คุณค่า หรือความดีแห่งปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบสักการะแด่ดวงวิญญาณที่มีพระคุณของบิดาและมารดา รวมทั้งครู อาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และวางรากฐานทางการศึกษาจนกระทั่งทำให้ปฏิญานิพนธ์สำเร็จลงได้ด้วยดี

ชัยรัตน์ บุญปานสนธิ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมาย	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
อาลาสมัคร	9
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับอาลาสมัคร	10
บทบาทของอาลาสมัคร	12
การพัฒนาคุณภาพชีวิต	17
เกณฑ์เฉลี่ยพื้นฐานของคุณภาพชีวิต	19
บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต	20
โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท	25
ความเป็นมา	25
หลักการและเหตุผล	25
เป้าหมาย	26
วัตถุประสงค์	26
หลักการดำเนินงาน	26
กลุ่มเป้าหมาย	27
พื้นที่ดำเนินการ	27
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	27
งบประมาณ	27
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	28
การจัดกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท ...	28

บทที่	หน้า
หลักการ	28
วัตถุประสงค์	29
วิธีจัดกิจกรรม	29
สื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต	30
การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การสร้างเครื่องมือ	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ตอนที่ 1, 2 สถานการณ์ปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในจังหวัดชัยภูมิ	48
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสถานการณ์ปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม คุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ	58
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ	63
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	69
ความมุ่งหมายของการวิจัย	69
วิธีดำเนินการวิจัย	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	70

บทที่	หน้า
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
อภิปรายผล	73
ข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	93

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์แยกตามสภาพของอาสาสมัครส่งเสริม คุณภาพชีวิตในด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพทางสังคมและมูลเหตุการเป็น อคช.	42
3 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ วิธีการนัดหมายก่อนการรวมกลุ่มของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิต	49
4 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การใช้สถานที่ในการพบกลุ่มของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิต	50
5 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การได้มาซึ่งสื่อแผ่นเรียนที่ใช้ในการพบกลุ่มของ อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต	51
6 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การจัดกิจกรรมในการพบกลุ่มของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิต	52
7 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่มของ อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต	53
8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านการเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา จำแนกเป็นรายข้อ	54
9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่ม....	56
10 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านการเป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม ...	57
11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม คุณภาพชีวิตจำแนกตามอายุซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับคือ อายุ 18 - 35 ปี และ อายุ 36 - 60 ปี	58

12	การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม คุณภาพชีวิตจำแนกตามระดับการศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา และระดับสูงกว่าประถมศึกษา	59
13	การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิต จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่ง แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ น้อยกว่า 2 ปี และ 2 ปีขึ้นไป	60
14	การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม คุณภาพชีวิตจำแนกตามสถานภาพทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มีตำแหน่งทางชุมชนและประชาชนทั่วไป.....	61
15	การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม คุณภาพชีวิตจำแนกตามมูลเหตุการเป็น อคช. ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สมัครใจและถูกขอร้องให้เป็น	62
16	ค่าความถี่ปัญหาของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามสภาพการ ปฏิบัติงาน 4 ด้าน	63
17	ค่าความถี่ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามสภาพ การปฏิบัติงาน 4 ด้าน	65

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภาพ ผลที่เกิดจากการไม่รู้หนังสือของประชาชน	21

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) หมวดยุทธศาสตร์และสังคมโดยเจเนออย่างยิ่งด้านการจัดการศึกษา รัฐมีความมุ่งหวังที่จะจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของคนในชาติในด้านทักษะ สติปัญญา ตลอดจนการใช้ฝีมือแรงงานเพื่อการดำรงชีพ รัฐบาลมีนโยบายอย่างชัดเจนที่จะให้เป็นที่ไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษานอกระบบขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6. พ.ศ. 2530 - 2534)

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในระยะที่ผ่านมา โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ (ครช.) เป็นอีกโครงการหนึ่งที่สามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียนสามารถรณรงค์ให้ประชาชนที่ไม่รู้หนังสืออ่านออกเขียนได้และรู้จักนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาของตนเอง ของชุมชนรวมทั้งของท้องถิ่น ตลอดจนการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อครอบครัวและต่อสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยไม่หยุดยั้ง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 2 - 3)

กิจกรรมสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนอันเป็นผลต่อเนื่องจากโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พยายามปรับปรุงให้มีการพัฒนารูปแบบอย่างหลากหลาย เพื่อให้ประชาชนได้เลือกรับบริการตามความต้องการและสอดคล้องกับสภาพปัญหาของท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดบริการประชาชนในขณะนี้มีการจัดสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นในชนบท การจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลายสามัญทั้งแบบศึกษาดำเนินเอง แบบทางไกลและแบบชั้นเรียน การจัดกิจกรรมห้องสมุดประชาชนเคลื่อนที่ โครงการพัฒนาอาชีพเชิงธุรกิจ กิจกรรมแหล่งความรู้ประจำหมู่บ้านและโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท (สคช.) เป็นต้น

สำหรับโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท (สคช.) นั้น เป็นกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนอีกรูปแบบหนึ่งที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนได้มอบหมายให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดดำเนินการ โดยจัดบริการให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนที่อยู่ในชนบทเป็นหลัก ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการลืมนิ่งสือของประชาชนมุ่งพัฒนาความรู้ ความคิด ให้ประชาชนเข้าใจ และรู้จักแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่จนสามารถพึ่งพาตนเองได้ (กรมการศึกษาออกโรงเรียน. 2529 : 9)

จากผลการดำเนินโครงการดังกล่าวในระยะเวลาที่ผ่านมาคือ ตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ 2529 จนถึงปัจจุบัน ตามรายงานการติดตามผลจัดกิจกรรมพบกลุ่มชาวบ้านทุกจังหวัด กรมการศึกษาออกโรงเรียน เมื่อนำมาพิจารณาเป็นภาพรวมแล้วพอสรุปได้ว่าหลายจังหวัดที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือแล้ว ได้ดำเนินกิจกรรมพบกลุ่มส่งเสริมคุณภาพชีวิตชาวบ้านตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโครงการ นอกจากนี้ยังสามารถขยายการจัดกิจกรรมพบกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่เป้าหมายได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยมาตามลำดับ ชาวบ้านที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมพบกลุ่มได้นำความรู้แนวคิด และแนวการแก้ไขปัญหาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน พร้อมกับยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมดังจะเห็นได้จาก การรู้จักวิธีรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว การรู้จักป้องกันโรคสัตว์ การรู้จักใช้ยาปราบศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การรู้จักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง เป็นต้น (กรมการศึกษาออกโรงเรียน : 2532 เอกสารโรเนียว)

อย่างไรก็ตาม แม้การดำเนินการโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและกว้างขวางมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการทั้งที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ระดับจังหวัดหรือระดับภาคซึ่งเมื่อนำมาหลอมรวมกันแล้ว ปรากฏว่าปัญหาที่สำคัญ คือ สื่อแผ่นการเรียน สคช. ไม่สอดคล้องกับปัญหาของชาวบ้านในปัจจุบันผู้นำท้องถิ่นยังขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมพบกลุ่ม ชาวบ้านอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) ผู้ซึ่งเป็นแกนนำสำคัญในพื้นที่ภาคสนามยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน กรมการศึกษาออกโรงเรียนได้รายงานผลการติดตามผลการปฏิบัติงานในภาคสนามของ อคช. ในปีงบประมาณ

2532 ไว้ว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อชาวชนบท ส่วนใหญ่มาจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครูอาสาสมัครการศึกษาโรงเรียน ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ประชาชน และนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญและสายอาชีวะ เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความแตกต่างทั้งทางด้านสถานภาพทางสังคมระดับการศึกษา และด้านอาชีพ ดังนั้น การปฏิบัติงานในภาคพื้นสนามตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ นั้น ได้แก่ การนัดหมายและการพบกลุ่ม การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา การประสาน การจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากร และการรายงานผลความก้าวหน้าในการจัดกิจกรรม พบกลุ่มแต่ละครั้ง อคช. ไม่ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จึงมีผลทำให้หลายหมู่บ้านต้องชะงัก และล้มเลิกการดำเนินกิจกรรมไปในที่สุด (กรมการศึกษานอกโรงเรียน : 2532 เอกสารอัดสำเนา)

สำหรับจังหวัดชัยภูมิ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้เริ่มดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ภายหลังจากที่ได้ประกาศเป็นจังหวัดปลอดผู้ไม่รู้หนังสือเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และเป็นกลุ่มจังหวัดแรกที่เริ่มดำเนินโครงการดังกล่าว ได้เริ่มนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมพบกลุ่มชาวบ้านใน 3 อำเภอ คือ อำเภอภูเขียว อำเภอจัตุรัสและอำเภอบำเหน็จณรงค์ พร้อมกับได้ทำการติดตามผล เพื่อทราบความก้าวหน้ามาเป็นระยะกระทั่งปลายปีงบประมาณ 2533 ปรากฏว่าสามารถขยายพื้นที่ดำเนินการได้ครบทั้ง 13 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ และจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้ 427 กลุ่ม ในการจัดกิจกรรมพบกลุ่มศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ ได้พยายามเน้นกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชาวบ้านเป็นหลัก

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต ซึ่งดำเนินการโดยอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีการดำเนินงานพบกลุ่มอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 15 หรือประมาณ 64 กลุ่มของจำนวนกลุ่มทั้งหมด (สรุปผลการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ ปี 2533 : 21)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กิจกรรมพบกลุ่มของโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท (สคช.) ดำเนินการต่อเนื่องอยู่ในระดับต่ำมาก ซึ่งน่าจะมีการพบกลุ่มต่อเนื่องอย่างน้อยร้อยละ 50 ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานมีกระบวนการขั้นตอนอย่าง

ต่อเนื่อง ตั้งแต่ขึ้นการสรรหาอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อให้สามารถดำเนินงานกิจกรรมการพบกลุ่มได้เหมาะสม ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเอื้ออำนวยสื่ออุปกรณ์ในการพบกลุ่ม และจัดหาบุคลากรคอยสนับสนุนช่วยเหลือระดับพื้นที่ตลอดเวลา ซึ่งได้แก่ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ผปอ.) และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน (คอส.) แต่เป็นที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือ อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นผู้ทำให้เกิดกระบวนการพบกลุ่มอย่างต่อเนื่องและ ออกช. มีบทบาทหน้าที่ตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด 4 ประการ คือ การนัดหมาย และการพบกลุ่ม การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา การประสานการจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากรและการรายงานผลจากการจัดกิจกรรม ภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว เป็นหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่และยากยิ่ง ถ้ามองตามสถานการณ์ของประชาชนความรู้ความสามารถแล้ว ออกช. อาจจะไม่สามารถปฏิบัติงานได้เป็นสาเหตุทำให้การพบกลุ่มไม่ต่อเนื่อง และล้มเลิกไปในที่สุด ซึ่งปรากฏข้อมูลการพบกลุ่มเพียงร้อยละ 15 ดังกล่าวแล้ว

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสถานการณ์ปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (ออกช.) ในจังหวัดชัยภูมิ ตามบทบาทที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด 4 ประการดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาศักยภาพ ออกช. และการจัดกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และกรมการศึกษาอกโรงเรียน ต่อไป

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (ออกช.) ในจังหวัดชัยภูมิ ด้านการนัดหมายและการพบกลุ่ม การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา การประสานจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากรและการรายงานผลการจัดกิจกรรม

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในจังหวัดชัยภูมิตามตัวแปรที่จะศึกษา ด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคมและมูลเหตุการเป็น อคช.
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) ในจังหวัดชัยภูมิ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้านี้จะได้อิทธิพลที่เป็นประโยชน์สำหรับการพิจารณาปรับปรุง การวางแผนพัฒนาการดำเนินงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต หรือ อคช. ที่ปฏิบัติงานในโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทใน จังหวัดชัยภูมิ ตามกรอบบทบาทหน้าที่ 4 ประการ ในการจัดกิจกรรมการพบกลุ่ม ชาวบ้าน ซึ่งได้แก่การนัดหมายและการพบกลุ่ม การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา การประสานการจัดตั้งกลุ่มและการเชิญวิทยากร และการรายงานผลการจัดกิจกรรม

2. ประชากร

ประชากรที่จะศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายของการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อชาวชนบท (อคช.) ในจังหวัดชัยภูมิ ตามแผนปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดชัยภูมิ ปีงบประมาณ 2534 จำนวน 518 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากจำนวนประชากรที่เป็นอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตใน 13 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ในจังหวัดชัยภูมิ โดยการสุ่มร้อยละ 30 ของ อคช. ที่มีอยู่ทั้งหมดของแต่ละอำเภอ ตามแผนปฏิบัติงานปีงบประมาณ 2534 จำนวนทั้งสิ้น 518 คน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) รวมจำนวน 166 คน

4. ตัวแปร

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

4.1.1 อายุ

4.1.1.1 อายุ 18 - 35 ปี

4.1.1.2 อายุ 36 - 60 ปี

4.1.2 ระดับการศึกษา

4.1.2.1 ระดับประถมศึกษา

4.1.2.2 สูงกว่าระดับประถมศึกษา

4.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน

4.1.3.1 น้อยกว่า 2 ปี

4.1.3.2 2 ปีขึ้นไป

4.1.4 สถานภาพทางสังคม

4.1.4.1 มีตำแหน่งทางชุมชน

4.1.4.2 ประชาชนทั่วไป

4.1.5 มูลเหตุการเป็น อคช.

4.1.5.1 สมัครใจ

4.1.5.2 ถูกขอร้องให้เป็น

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) ในการจัดกิจกรรมพบกลุ่มชาวบ้าน 4 ด้าน คือ ด้านการนัดหมายและการพบกลุ่ม การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา การประสานงานจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากร และการรายงานผลการจัดกิจกรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.) หมายถึง บุคคลในหมู่บ้าน เข้ารับการอบรมโครงการอบรมอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.) ในการจัดกิจกรรมนบกลุ่มชาวบ้าน 4 ด้านคือ ด้านการนัดหมายและการพบกลุ่ม การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา การประสานงานจัดตั้งกลุ่ม ด้านการเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา ด้านการประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากร และด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีความรู้
2. การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวบ้านหรือ อศช. หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครตามโครงการที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดไว้ 4 ประการ
 - 2.1 การนัดหมายและการรวบรวมกลุ่มชาวบ้าน บทบาทและหน้าที่ ในด้านนี้ หมายถึง การประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมการพบกลุ่มตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูลและเผยแพร่เอกสารที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน
 - 2.2 การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียนบทบาทหน้าที่ ในด้านนี้ หมายถึง การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะในการอ่าน การเขียน ในแผ่นเรียน กระตุ้นให้ชาวบ้านซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม รวมทั้งให้มีการอ่าน การเขียนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนติดตามดูผลความก้าวหน้าในการอ่าน การเขียน ของสมาชิกภายในกลุ่ม
 - 2.3 การประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและการเชิญวิทยากรบทบาทหน้าที่ ในด้านนี้ หมายถึง เมื่อการจัดตั้งกลุ่มเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ อศช.จะเป็นผู้ประสานงานจัดหาวิทยากร ผู้รู้ ผู้ชำนาญ หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นผู้ชี้แนะตามประเด็นปัญหาในแผ่นเรียนที่สมาชิกภายในกลุ่มต้องการรับรู้เพิ่มเติม
 - 2.4 การรายงานผลการจัดกิจกรรมพบกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ในด้านนี้ หมายถึง การเก็บและรวบรวมข้อมูลเพื่อรายงานผลในการดำเนินกิจกรรมพบกลุ่ม

โดยผ่านผู้นำหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ตามลำดับ โดยใช้ฟอร์มรายงานผลที่กำหนด หลังจากจัดกิจกรรมพบกลุ่มชาวบ้านผ่านไปแล้วในแต่ละครั้ง

3. ระดับการศึกษา หมายถึง ความรู้ของอาสาสมัครทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ระดับคือ

3.1 ระดับประถมศึกษา หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ทุกหลักสูตร

3.2 สูงกว่าระดับประถมศึกษา หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาดังแต่ ระดับสูงกว่าประถมศึกษาขึ้นไปทุกหลักสูตร

4. ผู้มีตำแหน่งในชุมชน ได้แก่ บุคคลที่มีสถานภาพเป็นผู้นำต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน (กม.) หัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ เช่น หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน หัวหน้ากลุ่มยุวเกษตร หัวหน้ากลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น

5. ประชาชนทั่วไป ได้แก่ บุคคลในหมู่บ้านที่ไม่ได้มีสถานภาพเป็นผู้นำ

6. การเป็น อคช.โดยสมัครใจ หมายถึง การที่บุคคลในหมู่บ้านที่ตัดสินใจ เป็น อคช.โดยความสมัครใจของตนเอง

7. การเป็น อคช.โดยถูกขอร้องให้เป็น หมายถึง การที่บุคคลในหมู่บ้านถูก คัดเลือกหรือถูกขอร้องจากผู้นำหมู่บ้านหรือประชาชนในหมู่บ้านให้เป็น อคช. เพราะ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมโดยที่เจ้าตัวไม่ได้มีความสมัครใจเป็นเบื้องต้น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคม และมูลเหตุการเป็น อคช. แตกต่างกันจะมีสถานการณ์ปฏิบัติงานแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษา
ออกเป็นดังนี้

1. อาสาสมัคร
2. การพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท
4. การจัดกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท
5. การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามบทบาทที่กรม

การศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. อาสาสมัคร

อาสาสมัครเป็นกำลังใจที่สำคัญส่วนหนึ่งของงานสังคมสงเคราะห์และงานพัฒนา
ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่กำลังมีปัญหายุ่งยากในปัจจุบัน ย่อมต้องการผู้ที่จะมา
ช่วยกันพัฒนาให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น สมัยก่อนปัญหาการอยู่รอดของชีวิตใน
ชุมชนจะมาจากการให้ความร่วมมือของชาวบ้าน จนกลายเป็นความรับผิดชอบของ
ท้องถิ่นที่จะยื่นมือเข้ามาช่วยชุมชนหรือวัด หรือในงานเก็บเกี่ยวข้าว การช่วย
ทำงานทางการเกษตรมักจะมีกิจกรรมอาสาสมัครร่วมด้วย โอกาสของการที่ได้ทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นและความพึงพอใจในการร่วมงาน จะทำให้บรรล่วัตถุประสงค์ตามความ
ต้องการและก่อให้เกิดคุณค่าการยอมรับในสังคม การช่วยตนเองและช่วยผู้อื่นเหมือน
ญาติพี่น้อง จากความคิดที่ว่ามาร่วมแรงพัฒนาช่วยเหลือกันเป็นวัฒนธรรมของชาติเรา
ที่สืบเนื่องกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (เสาวนีย์ เสนาสุ. 2529 : 13)

คำว่า "อาสาสมัคร" ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างมากมาย เช่น
 ประภิต วิริโยทัย (2510 : 3) ได้ให้ความหมายของ "อาสาสมัคร" ไว้
 3 ประการด้วยกัน คือ

ประการแรก อาสาสมัครในที่นี้ หมายถึง ผู้สมัครเข้ารับปฏิบัติกิจใด
 กิจหนึ่งที่ได้รับมอบหมายด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น กล่าว
 ง่าย ๆ ก็คือ การเป็นอาสาสมัครเกิดขึ้นจากความสมัครใจที่จะเสียสละประโยชน์
 และความสุขสบายส่วนตัว เพื่อปฏิบัติภารกิจที่จะนำมาซึ่งสาธารณประโยชน์

ประการที่สอง อาสาสมัครต้องไม่มีเงินเดือน ดังเช่น ข้าราชการหรือ
 ลูกจ้างบริษัทหรือองค์การต่าง ๆ ได้รับอยู่เป็นประจำ แต่อาสาสมัครอาจได้รับ
 เงินเป็นค่ายังชีพ ค่ายังชีพนี้ต้องมีจำนวนไม่มากไม่น้อยนัก เพียงพอแก่การดำรง
 ชีวิตอยู่เพื่อประกอบภารกิจของตน แต่ไม่สามารถนำไปอุปการะคนในครอบครัว หรือ
 ในปกครอง หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การเป็นอาสาสมัครไม่ใช่อาชีพถาวร
 หากแต่เป็นการปฏิบัติงานชั่วคราวหนึ่ง อาจเป็นเวลา 1 หรือ 2 ปี ตามแต่กฎเกณฑ์
 ของหน่วยงานหรือองค์การอาสาสมัครแต่ละแห่ง ใครจะสมัครเป็นอาสาสมัครตลอดชีพ
 ไม่ได้เป็นอันขาด

ประการที่สาม งานของอาสาสมัคร มักเป็นงานที่ต้องคลุกคลีอยู่กับประชาชน
 มิใช่เป็นงานของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้บริหารชั้นนโยบาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง งานของ
 อาสาสมัครเป็นบริการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ประชาชนเป็นต้นว่า การสอนหนังสือ
 การช่วยในการพัฒนาชุมชน การให้บริการทางอนามัย เหล่านี้เป็นต้น "อาสาสมัคร"
 ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วครบถ้วนทุกประการเป็นอย่างน้อย ส่วนคุณสมบัติอื่น ๆ
 อาจแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้างตามแต่นโยบายและวิธีการดำเนินงานของแต่ละ
 องค์การอาสาสมัครในแต่ละประเทศ เช่น การกำหนดอายุ เพศและคุณวุฒิ เป็นต้น

นิตยาภรณ์ นาครรัตน์ (2519 : 23) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของอาสาสมัคร
 ที่สำคัญคือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีจิตใจมั่นคงพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อ
 ประโยชน์ส่วนรวม มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีเมตตาธรรม อดทนต่อสิ่งเย้ายวน

ทั้งหลาย โดยเฉพาะความเห็นแก่ตัว ต้องเป็นผู้ประหยัดในทุก ๆ ด้าน ทำสิ่งใด ไม่หวังผลตอบแทน ชื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

ปู่ โจรนบุรานนท์ (2525 : 1) ได้กล่าวว่า อาสาสมัครเป็นคำสองคำ มารวมกัน คือ อาสาสมัคร อาสาแปลว่า ทำด้วยความเต็มใจ และแปลได้อีกนัยหนึ่ง ว่า สมัคร คำว่า สมัครแปลว่า อาสาและเต็มใจ เพราะฉะนั้นทั้งคำว่า อาสาสมัคร จึงเป็นคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน และ อาสาสมัคร หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้ด้วยความเต็มใจ ไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนเป็นการทำให้เปล่า ๆ ไม่คิดเงินทอง

เสาวนีย์ เสนาสุ (2529 : 13) ได้ให้ความหมายของ อาสาสมัคร ว่า คือบุคคลซึ่งทำหน้าที่ให้บริการโดยปราศจากสินจ้างรางวัล การให้บริการอาจจะเป็น การเสริมสร้างทักษะหรือคุณภาพของอาชีพ หรือการให้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานแก่ชีวิต ในบางเวลา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2529 : 19 - 20) กล่าวว่า การอาสาสมัครเป็นเรื่องของการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยผู้เสียสละไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากสิ่งที่ได้กระทำ หากอาจจะได้รับผลทางอ้อม คือ ความสุขใจที่ได้เสียสละ ดังนั้น การอาสาพัฒนาชุมชนชนบทจึงเป็นความพยายามเสียสละความสุขสบายหรือประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่พึงจะเกิดขึ้นในการพัฒนาชุมชนชนบท โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นเรื่องของคนในชุมชนที่อาสาพัฒนาชุมชนของตนเอง
2. เป็นเรื่องของคนนอกชุมชนที่อาสาพัฒนาชุมชนชนบทด้วยความสำนึก

รับผิดชอบต่อสังคม

3. เป็นเรื่องของคนในจับมือกับคนนอกชุมชน และร่วมกันอาสาพัฒนาชุมชน
4. เป็นเรื่องของคนนอกชุมชนที่อาสาสมัครเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนมองเห็นปัญหาของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าควรจะทำอะไร อย่างไร

โดยสรุปแล้ว อาสาสมัครเป็นบุคคลที่สมัครใจทำงานร่วมกับชาวบ้าน โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีและศักยภาพของชาวบ้าน โดยการแก้ปัญหาชุมชน ในการพัฒนาชนบท เข้าไปเรียนรู้ชีวิตความเป็นอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาจากชาวบ้าน เข้าไปมีส่วนร่วม กับชาวบ้านในการพิจารณาหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยช่วยให้ชาวบ้านคิดและเห็นปัญหา และวิธีแก้ปัญหาของตนได้ดี และชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนเข้าไปทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในตนเองในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาและพึ่งตนเองได้ยิ่งขึ้น ผลแห่งการมีส่วนร่วมกันดังกล่าว ทำให้เกิดการพัฒนาร่วมกันทั้งสองฝ่าย ทั้งอาสาสมัครและชาวบ้าน

ประเภทของอาสาสมัคร

กองอาสาพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้แบ่งประเภทของอาสาสมัคร ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. อาสาสมัครต่างประเทศ
2. อาสาสมัครโครงการภาคเอกชน
3. อาสาสมัครที่จระดับอนุปริญญา เรียกว่า อาสาพัฒนา (อสพ.)
4. อาสาพัฒนาปฏิบัติงานหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (หมู่บ้าน ปชด.)
5. อาสาสมัครท้องถิ่น : อาสาสมัครท้องถิ่นที่เป็นชาวบ้าน เราเรียกว่า

อาสาพัฒนาชุมชนในระดับหมู่บ้าน เรียกว่า อาสาพัฒนาชุมชน หรือ อช. ส่วนในระดับตำบลก็เรียกว่า ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.)

บทบาทของอาสาสมัคร

งานอาสาสมัครไม่ใช่งานที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ในสังคมมนุษย์แต่อย่างใด แต่เป็นงานที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับสังคมมนุษย์เลยทีเดียว ทั้งนี้ จะเห็นได้จากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนด้วยจิตใจเอื้อเฟื้อและเสียสละ โดยมิได้มีการบังคับแต่อย่างใด และบทบาทของอาสาสมัครในสังคมใหม่หรือยุคสมัยของเรานี้ได้มีการดำเนินงานกันอย่างมีเป้าหมายและมีระบบ โดยเฉพาะในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา อาสาสมัครที่ประกอบไปด้วยคนหนุ่มสาวและคนที่ได้รับการศึกษาชั้นสูง ได้มองเห็นความจำเป็นที่จะอยู่ร่วมกันอย่าง

สันติสุข เอื้ออำนวยประโยชน์สุขต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ (ทรงวิทย์ ศิลปประดิษฐ์.
2528 : 49)

อาสาสมัครมีส่วนให้ความช่วยเหลืองานให้หน่วยงานได้เป็นอย่างดี การให้ความช่วยเหลือของอาสาสมัครสามารถสรุปได้ดังนี้ (เสาวนีย์ เสนาสุ. 2529 : 25 - 26)

1. ด้านความคิด ในหน่วยงานต่าง ๆ อาสาสมัครอาจถูกเลือกให้เป็นกรรมการอำนวยการ กรรมการบริหารงาน ฯลฯ และนั้น อาสาสมัครเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบายวางโปรแกรม วางแผนการดำเนินงานของหน่วยงาน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานให้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานของตนมีประโยชน์ และรับใช้บริการสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

2. ด้านแรงงาน ผู้ที่เป็นอาสาสมัครดำเนินชีวิตที่ขะสละแรงงานเพื่อการปฏิบัติงาน หรือยินดีที่จะให้บริการโดยตรงแก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือ เช่น อาสาสมัครที่ออกเรียไรเงินเพื่อเป็นทุนในการให้ความช่วยเหลือแก่คนทั่วไป อาสาสมัครที่สมัครออกไปพัฒนาแหล่งต่าง ๆ อาสาสมัครที่ไปให้การเลี้ยงดูเด็กกำพร้าอนาถาตามสถานสงเคราะห์ หรือโรงเรียนต่าง ๆ อาสาสมัครที่ช่วยในงานสภากาชาด เป็นต้น

3. ด้านกำลังทรัพย์ ได้แก่ ผู้ที่มีจิตศรัทธาบริจาคที่ดิน อาคารบ้านเรือน บริจาคเงิน เครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานเป็นตัวกลางนำไปให้แก่ผู้ขอบริการ ผู้ที่บริจาคทรัพย์ จึงถือว่าเป็นอาสาสมัครที่บริจาคทางด้านกำลังทรัพย์

ผู้ที่เป็นอาสาสมัครนั้น อาจสละแรงงาน ความคิดและกำลังทรัพย์พร้อมกันไปก็ได้ การหาอาสาสมัครมาช่วยงานในหน่วยงานอาสาสมัครคือ คนซึ่งพร้อมแล้วที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่หน่วยงานทางสังคมสงเคราะห์ และนั้น ในหน่วยงานใดที่ต้องการขอความช่วยเหลือจากอาสาสมัคร ควรมีหลักว่าพยายามหาอาสาสมัครซึ่งเป็นคนในชุมชนหรือในท้องถิ่นนั้น ๆ มาช่วยงาน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่การคมนาคม อีกประการหนึ่งในชุมชนย่อมมีจิตใจผูกพันอยู่กับชุมชน อยากให้ชุมชน

ของการพัฒนามากที่สุด ฉะนั้น การสนับสนุนทางด้านกำลังคน ด้านแรงงาน และด้านกำลังทรัพย์ จึงกระทำอย่างเต็มที่

กองนโยบายและแผนเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2525 : 17 - 25) ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของอาสาสมัครในประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

อาสาสมัครในประเทศไทย

กลุ่มอาสาสมัครเข้ามาในประเทศไทย เมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏแน่นอน แต่จากคำบอกเล่าของ นายเรย์ ซี ดาว์น (Ray C. Downe) ผู้อำนวยการสำนักงานกลางนักเรียนคริสเตียนว่าอาสาสมัครเข้ามาในปี พ.ศ. 2492 โดยคริสตศาสนิกชนหนุ่ม ๆ ได้ไปช่วยซ่อมแซมโบสถ์ที่สำคัญซึ่งเป็นโบสถ์เก่าแก่ ส่วนอาสาสมัครนานาชาติเข้ามาในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2494 มีเยาวชน 7 ชาตินำมาช่วยสร้างรากฐาน โบสถ์คริสต์ที่เชียงราย และต่อมาก็ช่วยทำสนามบาสเกตบอลให้แก่สถานอบรมเยาวชนแบบประชาสงเคราะห์ที่ปากเกร็ด

ตั้งแต่นั้นมากลุ่มอาสาสมัครก็เกิดขึ้น เช่น ของยุวกูฏิสมาคมแห่งประเทศไทย กลุ่มนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่สำนักงานกลางคริสตเตียน เป็นต้น ในปี 2500 มีการจัดตั้งค่ายอาสาสมัครผู้นำขึ้นคือ ค่ายผู้นำอาสาสมัครของยุวกูฏิสมาคมแห่งประเทศไทย ในครั้งแรกนี้มีสมาชิก 29 คน ไปตั้งค่ายที่วัดหัวสวน ตำบลเสม็ดใต้ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ในปี พ.ศ. 2502 สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์ ตั้งค่ายอาสาสมัครพัฒนาขึ้น ที่บ้านเหล่าบก อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีนิสิตชาย 33 คน หญิง 17 คน เข้าร่วมกิจกรรมตั้งค่ายอยู่ 14 วัน

ในปีเดียวกันนี้เอง ยุวกูฏิสมาคม จัดค่ายอาสาสมัครใหญ่ที่สุด มีค่ายย่อยถึง 5 ค่าย โดยมีนายฮันส์ ปีเตอร์ มุลเลอร์ (Hans Peter Muller) เลขาธิการประสานงานของยูเนสโกเป็นที่ปรึกษาค่าย มีสมาชิกชาวค่ายทั้งหมดประมาณ 200 คน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่ายอาสาสมัคร 15 วัน ในการจัดกิจกรรมค่ายอาสาสมัครครั้งนี้ได้นักท่องเที่ยวถิ่น ท้าถน สร้างสะพาน ซ่อมอ่างเก็บน้ำ ศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และแนะนำในเรื่องสุขภาพอนามัย

ต่อมากลุ่มนิสิตนักศึกษา 5 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และ
มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ใช้เวลาว่างช่วงหยุดเรียนภาคฤดูร้อน ออกตั้งค่ายอาสาสมัคร
พัฒนาเป็นประจำทุกปี กิจกรรมที่ได้ทำ เช่น สร้างผนังกันน้ำ โรงเรียน ศาลา
ประชาคม สนามเด็กเล่น บุคคลคล่อง วิจัยปัญหาเยาวชน และแนะแนวทางแก้ไข
ช่วยสอนหนังสือ เป็นต้น

อาสาสมัครในยุโรป อเมริกา และเอเชีย

ในปี 1920 นายปีแอร์ ซีเรโซล (Pierre Ceresole) ชาวสวิส ได้
ชักชวนเพื่อนจำนวน 20 คน ซึ่งมีสัญชาติต่าง ๆ กันไปร่วมกันปฏิสังขรณ์เมือง เวิร์ดุม
(Verdum) ในประเทศเยอรมันนี ซึ่งถูกทำลายเสียหายในระหว่างสงครามโลกครั้งที่

1. คนกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อการสังคมสงเคราะห์
2. เพื่อช่วยกันสร้างสันติสุขให้แก่มวลมนุษย์
3. เพื่อส่งเสริมให้คนต่างชาติต่างศาสนามีความเข้าใจอันดีต่อกัน

หลังจากนั้นคนกลุ่มนี้ได้จัดตั้ง องค์การบริหารพลเรือนระหว่างประเทศ
(Service Civil International หรือ S.C.I.) ขึ้น เป็นองค์การอาสาสมัคร
ช่วยในกิจกรรมต่าง ๆ ทั่วไป

ในปี 1924 องค์การนักศึกษาแห่งชาติต่าง ๆ เริ่มจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครขึ้น
ซึ่งต่อมาวมเรียกว่า "ค่ายอาสาสมัครเยาวชนแห่งชาติ" โดยถือหลักการช่วยเหลือ
ผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และลัทธิการเมือง ระยช
การตั้งค่ายจะมีกิจกรรม คือ การบริการ การศึกษาวัฒนธรรมระหว่างชาติ และการ
พักผ่อนหย่อนใจ

ในปี 1931 มีกลุ่มอาสาสมัคร เพื่อช่วยราษฎรที่ประสบภัยทางธรรมชาติแห่งแรก
โดยได้ช่วยราษฎรที่ประสบภัยทางธรรมชาติที่รัฐนิวเซาท์เวลส์ ออสเตรเลีย และในปี
1934 องค์การคณะกรรมการบริการเพื่ออเมริกัน (American Friends Service
Committee) ได้ตั้งกลุ่มอาสาสมัครขึ้น จากนั้นประเทศต่าง ๆ ก็มีการจัดตั้งกลุ่ม
อาสาสมัครตามมาด้วย เช่น ที่ประเทศอินเดีย ใน ค.ศ. 1943 นายปีแอร์ ซีเรโซล

ได้นำคณะอาสาสมัครนานาชาติไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวในประเทศอินเดีย ดร.ราเชนทร์ประสาท ประธานาธิบดี และนายศรี เยาวหราลย์ นายกรัฐมนตรี มีความประทับใจมาก และเห็นว่างานอาสาสมัครมีคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นอย่างยิ่ง จึงได้จัดตั้งงบประมาณช่วยเหลือกลุ่มอาสาสมัครถึง 22.5 ล้านบาท และได้ตั้งสมาคมเสวกสมาช (Sevak Smej) ขึ้นเพื่อดำเนินงานอาสาสมัครโดยเฉพาะ และต่อมาได้ตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอาสาสมัครระหว่างประเทศขึ้นอีก โดยองค์การ S.C.I. ให้ความร่วมมือตั้งสาขาขึ้นที่อินเดียโดยใช้ชื่อว่า Service Civil International India

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 งานอาสาสมัครระหว่างประเทศหยุดชงัก แต่ในยุโรปงานอาสาสมัครได้เพิ่มบทบาทมากขึ้น และในกลุ่มสหประชาชาติในวัยก็มียุวกอาสาสมัครต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายแห่ง ในปี 1942 ประเทศอังกฤษมีการจัดตั้งบริการอาสาสมัครเยาวชน (Youth Service Volunteers) ขึ้น รับเยาวชนอายุระหว่าง 16 - 20 ปี เข้าเป็นอาสาสมัคร ซึ่งนับว่าเป็นแนวแปลกที่ชักชวนให้เยาวชน นิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยหันมาสนใจงานอาสาสมัคร และนับเป็นครั้งแรกที่ชักชวนเยาวชน เข้าร่วมงานอาสาสมัคร

ต่อมาในปี 1947 ประเทศต่าง ๆ ได้จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครเพื่อสันติชน โดยองค์การสหประชาชาติ และในปี 1955 องค์การยูเนสโกก็ได้สนับสนุนให้จัดตั้งระบบงานช่วยเหลือกิจการเยาวชน (The System of Associated Youth Enterprises) แทรกในคณะกรรมการประสานงานเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างเยาวชนนานาชาติ และทำให้เกิดความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมเยาวชน ต่อมาในระบบนี้ องค์การศึกษาสหประชาชาติได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น "An International Study on the Objectives and Contents of Out-of-School Activities" เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนว่าเยาวชนต้องการอะไรและอยากจะทำอะไร จากนั้นงานอาสาสมัครเยาวชนก็ได้เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นับว่าเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนหันมามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมตั้งแต่เยาว์วัย

สรุป

สำหรับอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อคช.) ตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท (สคช.) นั้น ประชาชนหรือกลุ่มสนใจเป็นผู้ดำเนินการสรรหาคัดเลือก หรือเป็นผู้พิจารณาบุคคลในหมู่บ้าน หรืออาจจะใช้องค์กรท้องถิ่น หรือ กม. กสท. ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกบุคคลในหมู่บ้านเพื่อการเรียนเป็น อคช. บุคคลที่ควรเลือกมาเป็น อคช. นั้น ควรมีคุณสมบัติดังนี้ เป็นผู้มีความรู้ในหมู่บ้าน เป็นผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ผู้นำศาสนา ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญหรือบำนาญในหมู่บ้าน อาสาสมัครต่าง ๆ ในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กม. ฝ่ายต่าง ๆ หรือผู้สมัครใจเป็น อคช. และได้รับการคัดเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านนั้น ๆ

เมื่อคัดเลือกได้ อคช. แล้ว ตัว อคช. จะเป็นกลจักรสำคัญในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มผู้เรียนเพื่อร่วมดำเนินกิจกรรม ฉะนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานของ อคช. ขึ้น เพื่อให้การรบบกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดบทบาท อคช. ไว้ 4 ประการ คือ 1. เป็นผู้นำหมายและจัดการพบกลุ่ม 2. เป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหา 3. เป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อกับผู้ประสานงานหรือวิทยากรในกรณีจำเป็น 4. เป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม จะเห็นว่า อคช. เป็นผู้จะต้องปฏิบัติงานตามบทบาทในหมู่บ้านเพื่อให้โครงการ สคช. บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของทางราชการ ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการปฏิบัติงานของ อคช. ดังกล่าวนี

2. การพัฒนาคคุณภาพชีวิต

เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติที่สำคัญที่สุด ควรจะอยู่ที่การสร้างสรรคคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนในสังคม สภาพสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและมั่นคงย่อมต้องอาศัยประชากรหรือกำลังคนที่มีคุณภาพชีวิตที่ได้มาตรฐาน สำหรับสภาพสังคมไทย ในปัจจุบันซึ่งมีความอ่อนแอทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ การขาดความมั่นคงภายใน ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความอ่อนแอทาง

วัฒนธรรมนี้ ได้ส่งผลให้ประชากรมีชีวิตที่ขาดคุณภาพ กำลังคนที่ขาดคุณภาพย่อมไม่
อาจจะคาดหวังได้เลยว่าจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใด ๆ ให้มีคุณภาพได้ เพราะเขา
ยังอยู่ท่ามกลางชีวิตที่ขาดคุณภาพ (นิพนธ์ คันธเสวี. 2528 : 65)

คำว่า "คุณภาพชีวิต" ได้มีผู้ให้ความหมาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ชัยวัฒน์ ไข้วพงษ์ และคนอื่น ๆ (2521 : 138) อธิบายไว้ว่า "คุณภาพชีวิต"
หมายถึง ชีวิตที่มีคุณภาพ ไม่เป็นภาวะ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิต
ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถที่จะดำรงสถานภาพทางเศรษฐกิจ
การเมือง และทางสังคมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของตน สามารถแก้ปัญหา
เฉพาะหน้าหรือปัญหาที่สลับซับซ้อนได้ คาดคะเนเหตุการณ์ภายนอกได้อย่างถูกต้อง
เป็นส่วนใหญ่ ตลอดจนสามารถดำเนินวิถีการที่ชอบธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตน
พึงประสงค์ภายในเครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

เย็นใจ เลาทวนิช (2523 : 7 - 8) ได้แบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็นสองส่วน
คือ

- ก. ส่วนที่จำเป็นระดับพื้นฐาน ประกอบด้วย
 1. ปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่นพักอาศัย และบริการ
ด้านการแพทย์
 2. สุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ ไม่พิการ หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง
 3. ชีวิตที่มั่นคงปลอดภัย เช่น มีงานทำ ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย มี
ฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคมในระดับที่น่าพอใจ ปลอดภัยจากภาวะสงคราม
 4. มีอิสระเสรีตามสิทธิมนุษยชน ไม่อยู่ในสภาวะถูกจองจำหรือคุมขัง
สามารถใช้สิทธิ เสรีภาพ ในขอบเขตแห่งกฎหมาย หรือประเพณีของสังคมที่ตนเป็น
สมาชิกอยู่
- ข. ส่วนที่จำเป็นต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิต ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภทคือ

1. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งทางกายภาพ และสังคม เช่น มลพิษทางอากาศ (Pollution) น้อยที่สุด และใกล้ชีวิตธรรมชาติมากที่สุด อยู่ในสภาพที่สงบสุขดวงและยุติธรรม เอื้ออำนวยแก่การพัฒนาตนเอง

2. คุณสมบัติส่วนบุคคลที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนได้ เช่น การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต ความสามารถในการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเหมาะสม ความมานะพยายาม ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดี และกลมกลืนกับสิ่งที่อยู่รอบตัว

3. คุณสมบัติที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติ เช่น ความมกน้อย รู้จักประหยัด ซึ่งจะช่วยให้บุคคลนั้นไม่คิดเบียดเบียนหรือเอาเปรียบคนอื่น การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีวินัยในตนเอง มีคุณธรรมและจริยธรรมที่สังคมยอมรับ

เกณฑ์เฉลี่ยพื้นฐานของคุณภาพชีวิต

เป็นการยากที่จะกำหนดลงไปแน่นอนว่า คุณภาพชีวิตที่ดีหรือไม่ดีนั้นหมายความว่าอย่างไร ให้เป็นที่ยอมรับของทุกคน สำหรับในประเทศไทยนั้น เรงค์ เทียนล่ง (2526 : 248) ได้ยึดเอาเกณฑ์เฉลี่ยสถานภาพ ซึ่งสามารถชี้ให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน เครื่องชี้หรือเกณฑ์ที่นำมาพิจารณา คือ ความต้องการพื้นฐาน (Basic needs) หรือสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค กล่าวคือ มนุษย์จะต้องมีพอต่อความต้องการจริง ๆ ไม่มีขาด ไม่มีเกิน เช่น การมีที่อยู่อาศัย มีบ้านก็เพื่อเป็นที่พำนักอาศัยกันแดดกันฝนได้ แข็งแรง ปลอดภัยพอสมควร มีลักษณะที่ดีไม่อุดู บ้านมีขนาดพอดีกับจำนวนผู้อยู่อาศัย การทาสีบ้านเป็นสิ่งไม่จำเป็น แต่การทาด้วยน้ำมันบางประเภท เช่น น้ำมันขี้โล้หรือน้ำมันรักษาเนื้อไม้เพื่อให้อายุยืนยาวเป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพราะได้ใช้ทรัพยากรราคาถูกให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในทำนองเดียวกันการมีอาหาร การกินก็เพื่อให้ชีวิตคงอยู่ได้ด้วยดี ถูกหลักโภชนาการ กล่าวคือ กินอาหารถูกลัดส่วนตามความต้องการของร่างกาย ไม่มีเงินเหลือพอที่จะซื้ออาหารวิเศษ ราคาแพงแม้จะมีธาตุอาหารครบตามที่ร่างกายต้องการก็ตาม ฉะนั้น

ถ้าใครอยู่ในสภาพเช่นนี้ก็ น่าจะ เชื่อได้ว่า ผู้ที่พอที่จะเรียกว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดีได้พอสมควร

บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

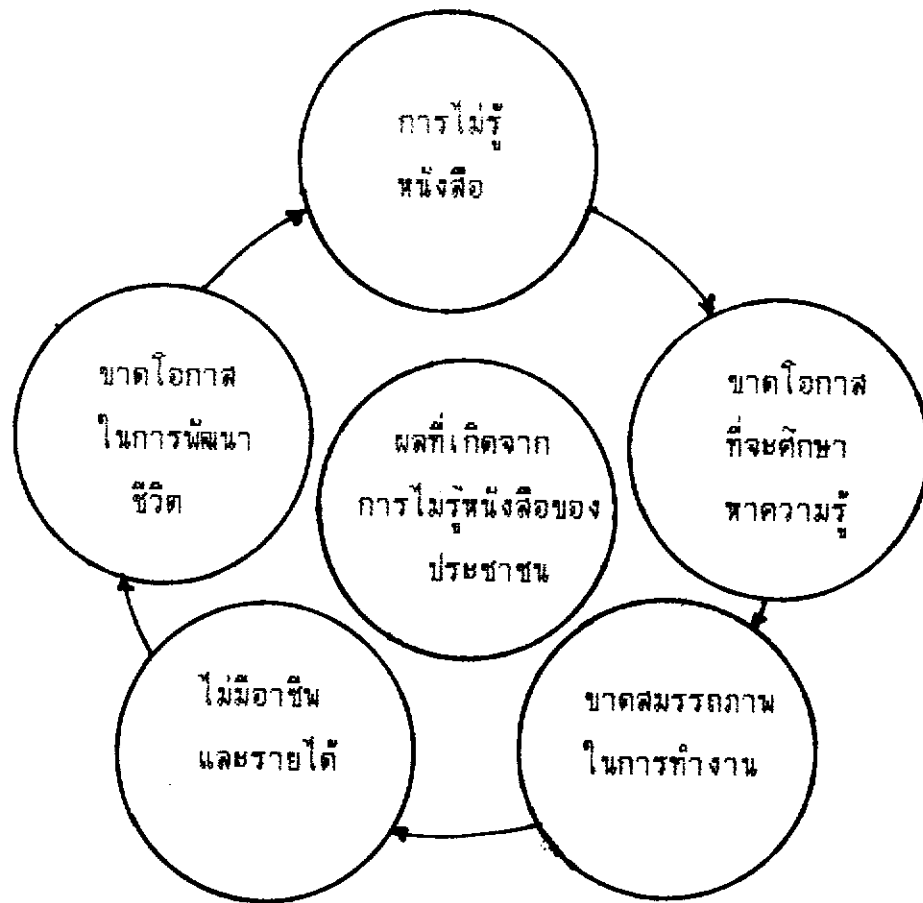
สำหรับบทบาทของการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเรานั้น สายสุริ จตุกุล (2523 : 20 - 21) ได้แยกแยะไว้ 3 ประการคือ

ประการแรก การศึกษาโดยตัวของมันเองเป็นส่วนหนึ่งของความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพราะมนุษย์ต่างจากสัตว์ชนิดอื่น ตรงที่มีความสามารถในการใช้สติปัญญาบุคคลทุกคนจึงต้องมีความรู้ ทักษะ ที่คนคิดและค่านิยมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ประการที่สอง การศึกษาเป็นพาหนะที่ช่วยตอบสนองความต้องการพื้นฐานด้านอื่น ๆ เช่น แม้ว่าจะมีอาหารอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าไม่รู้จักรับประทานอาหารให้ถูกส่วนหรือถูกหลักโภชนาการ ร่างกายก็จะได้ไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่ กลายเป็นคนที่มีร่างกายทรุดโทรมหรือเจ็บไขได้ป่วยเพราะรับประทานอาหารเป็นพิษ เป็นต้น

ประการที่สาม การศึกษาเป็นตัวเร่งการพัฒนาชีวิตด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาด้านความเป็นอยู่ อาชีพ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความรู้ เทคนิคและวิธีการที่ทันสมัย นอกจากนี้ ยังช่วยให้มีความรู้ในด้านการจัดการในลักษณะเศรษฐกิจสังคมยุคใหม่ ทั้งการจัดการองค์กร การจัดการเรื่องเวลา ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการจัดการกับชีวิตให้ดีขึ้น เป็นต้น

การศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ประชาชนทุกคนควรได้รับการศึกษาขั้นต่ำอย่างน้อยที่สุด ก็ให้สามารถอ่านออกเขียนได้ และคิดเลขเป็น เพราะผู้ที่ไม่รู้หนังสือ ย่อมไม่อาจพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่ดีได้ เนื่องจากขาดโอกาสที่จะแสวงหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานหรือความสามารถในการประกอบอาชีพ เมื่อไม่มีอาชีพก็ย่อมจะขาดรายได้ ไม่มีทรัพย์สินเงินทองที่จะใช้ซื้อหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ มาสนองความต้องการของตนเองและครอบครัว ทำให้ขาดโอกาสที่จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น (ชีรวพันธ์ นิจนตร.

ภาพประกอบ 1 แสดงผลที่เกิดจากการไม่รู้หนังสือของประชาชน

บทบาทของการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น มีมากมายหลายด้าน ทั้ง การศึกษาในระบบและการนอกระบบในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2520 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาไว้หลายประการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (ข้อ 6) ให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพและการใช้จ่ายใช้สอยอย่างประหยัด (ข้อ 7) ให้รู้จักแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญา (ข้อ 8) เป็นต้น และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ ระบบการศึกษาของไทย ก็ได้จัดให้มีหลักสูตรที่เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้นโดยสอดคล้องไว้ในวิชาต่าง ๆ ทุกระดับ รวมทั้งจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาประชาการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาเรื่องนี้โดยตรงอีกด้วย

ยิววัฒน์ วุฒิเมธี (2524 : 26 - 28) ได้เสนอแนวคิดว่าการศึกษาก็จะช่วยเสริมสร้างหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชนบทนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์เป็น "การศึกษาภาคชีวิต" ซึ่งประกอบด้วย

- ก. การรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้
- ข. การรู้เทคนิคใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต
- ค. การรู้จักวัฒนธรรมและประเพณีของสังคม รวมทั้งรู้จักปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของชุมชน
- ง. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมต่อสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่การดำรงชีวิตประจำวัน
- จ. ความรู้และความเข้าใจหลักการทางศาสนาที่จะใช้ยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง
- ฉ. การรู้จักเสียสละและมีความจริงใจต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยยอมรับในสิทธิและประโยชน์ของกันและกัน

การให้การศึกษาภาคชีวิตนี้ จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด ถ้าหากใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น โดยสอดแทรกความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เข้าไปจนประชาชนสามารถผสมผสานความเคยชินแบบเก่ากับแนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ได้ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในจิตใจ ในส่วนของเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ก็ควรร่วมมือและประสานงานกันเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรในทุกด้าน เช่น การส่งเสริมประชาธิปไตยในสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ การจัดบริการด้านสาธารณสุขและสาธารณสุข รวมทั้งกิจการสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี และมีความปลอดภัยในชีวิต

ยิววัฒน์ นิจนตร (2528 : 73) ได้กล่าวไว้ว่า "คุณภาพชีวิต" หมายถึงสภาพความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ ของบุคคลแต่ละคน การที่จะระบุให้ชัดเจนว่าสภาพอย่างไรเป็นชีวิตที่มีคุณภาพนั้นค่อนข้างจัดได้ยากขึ้นอยู่กับมาตรฐานของแต่ละสังคม แต่ถ้าจะกล่าวถึงลักษณะกว้าง ๆ ของชีวิตที่ไม่มีคุณภาพ ก็อาจจะระบุได้ว่า เป็นชีวิตที่ยากจน ขาดแคลนปัจจัยสี่ มีร่างกายและจิตใจที่อ่อนแอ ขาดความรู้หรือไร้การศึกษา

ขาดทักษะในการประกอบอาชีพอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและขาดความสงบสุข เป็นต้น ส่วนชีวิตที่มีคุณภาพ นอกจากจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว ยังต้องประกอบด้วยสิ่งพึงปรารถนาอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น อิศระภาพ ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและการทำงาน ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

นิพนธ์ คันทะเสวี (2528 : 51) นิยามว่า "คุณภาพชีวิต" คือ ระดับสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ ตามองค์ประกอบของชีวิต อันได้แก่ ทางร่างกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม ทางความคิดและจิตใจ"

ฉลอง แนวพานิช (2530 : 231) ได้ให้ความหมายว่า "คุณภาพชีวิต" ว่าเป็น สภาพความเป็นอยู่ที่ดีในระดับที่สังคมยอมรับ คุณภาพชีวิตที่ดีย่อมประกอบไปด้วย ความรู้ ความสามารถดี พละนาถัยแข็งแรง มีสุขภาพจิตดี และมีปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานครบถ้วน

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และนโยบายในการพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ : เพื่อให้คนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
2. เป้าหมาย : พัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความสามารถและให้มีบทบาทที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า มีความสงบสุข เกิดความเป็นธรรมสอดคล้องและสนับสนุน การพัฒนาประเทศส่วนร่วม พร้อม ๆ กับการชำระไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ ค่านิยมอันดีงาม และยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนในชนบทและในเมืองให้ได้ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน
3. แนวทาง ได้แก่

3.1 ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของคนให้มีความรู้ความสามารถที่เอื้อต่อการพัฒนาชีวิต อาชีพ และสังคมที่มุ่งเน้นการพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นหลัก

3.2 พัฒนาสังคมให้ควบคู่ประสานสัมพันธ์กันไปกับอาชีพและการพัฒนาเศรษฐกิจ

3.3 เสริมสร้างคามมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย พัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรม

3.4 สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและส่งเสริมการประหยัดและการออม

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาในแผนพัฒนาชนบท ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) คือ แนวทางที่ 5 ระบุว่า "การแก้ปัญหาการขาดแคลนความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ดำเนินการโดยเน้นกลุ่มประชาชนในชนบทที่ยังอยู่ในสภาพที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ให้มีโอกาสได้รับความรู้เรื่องที่สำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเอง เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองให้มากขึ้น โดยมีแนวทางดังนี้ (ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ. 2529 : 22 - 23)

1. อบรมครูให้ประชาชนได้รับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาของตนเอง และชุมชน โดยให้ใช้เกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นเครื่องมือ

2. อบรมครูให้รู้หนังสือและการอ่านหนังสือเพื่อให้คงสภาพการรู้หนังสือ

3. ส่งเสริมการให้ความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพทางด้านต่าง ๆ ที่

เหมาะสมกับความจำเป็นในท้องถิ่น เพื่อให้มีความสามารถที่จะปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น โดยมุ่งที่กลุ่มเป้าหมายนอกโรงเรียนเป็นอันดับแรก และกลุ่มบุคคลเป้าหมายในระบบโรงเรียนเป็นอันดับรอง

3. โครงการส่งเสริมคุณภาพเพื่อชาวชนบท

1. ความเป็นมา

โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท เป็นโครงการพัฒนาที่กำหนดและดำเนินการโดยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลตามมติของคณะรัฐมนตรี ที่ได้มีมติกำหนดโครงการปรีดรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปรีช.) พ.ศ. 2528 - 2530 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อเร่งรัดพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ ให้บรรลุถึงขั้นความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ภายในปี 2530 นอกจากนี้ จากการศึกษาจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ผนึกกำลังร่วมกันรณรงค์การรื้อหนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปี 2527 - 2529 เป็นผลให้มีผู้รื้อหนังสือเพิ่มขึ้น และมีพื้นที่ปลอดผู้ไม่รื้อหนังสือตามบัญชีรายชื่อกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อป้องกันการลิดหนังสือ และส่งเสริมให้การรื้อหนังสือมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพื่อเร่งรัดให้กิจกรรมพัฒนาชนบทบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการปรีดรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปรีช.) จังหวัดต่าง ๆ จึงได้พยายามจัดกิจกรรมต่อเนื่องต่าง ๆ เช่น การจัดหาเอกสารเสริมการอ่าน โดยผ่านที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หีบหนังสือเคลื่อนที่ ตลอดจนการรวมกลุ่มผู้เรียน เพื่อให้การศึกษาต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีประโยชน์แก่ผู้ผ่านการรณรงค์เพื่อการรื้อหนังสือและประชาชนทั่วไป

2. หลักการและเหตุผล

2.1 มุ่งสนับสนุนและเสริมโครงการปรีดรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปรีช.) พ.ศ. 2528 - 2530 ตามมติคณะรัฐมนตรี

2.2 มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น ผนึกกำลังร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการความรู้ ข้อมูลและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตแก่ชาวชนบทอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

2.3 มุ่งนำเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) มาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวชนบท

3. เป้าหมาย

ให้ประชาชนสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน เพื่อให้พ้นจากสภาพความแร้นแค้น ไปสู่ความพออยู่พอกินและพัฒนาไปสู่ความอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

4. วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อให้ประชาชนทั่วไปในชนบทได้รับความรู้ ข้อมูลและทักษะที่จำเป็นต่อการรับรู้ ตระหนักถึงสภาพปัญหา สามารถในการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชนได้

4.2 เพื่อให้ประชาชนทั่วไปในชนบท ได้มีโอกาสร่วมกันวางแผน เพื่อการแก้ปัญหาของชุมชน โดยการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน

4.3 เพื่อให้ประชาชนผู้ผ่านการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ และผู้จบชั้นประถมศึกษาที่ไม่ได้เรียนต่อ ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการอ่านการเขียน มีการพบปะปรึกษาหารือกันเพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาตนเอง และชุมชน

5. หลักการดำเนินงาน

5.1 เสริมโครงการปිරณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปราช.)

5.2 ประสานความคิดและฉันทกกำลังร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และจัดกิจกรรมการพัฒนาชนบท รวมทั้งการให้ความรู้ ข้อมูล ทักษะที่จำเป็นแก่ชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

5.3 ยึดรูปแบบโครงสร้าง กชช. เป็นหลักในการบริหารและประสานงาน

5.4 นำ จปฐ. มาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดเนื้อหาและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน รวมทั้งการพัฒนาอาชีพของตนเองและชุมชน

5.5 เน้นการพึ่งพาตนเองและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหา

5.6 เน้นการปรับกิจกรรมการพัฒนาชนบท ที่ส่งเสริมให้ประชาชนพ้นจากสภาพความแร้นแค้นไปสู่สภาพความพออยู่พอกิน ซึ่งจะพัฒนาไปสู่การอยู่ดีมีสุข และสามารถพึ่งตนเองได้

6. กลุ่มเป้าหมาย

- 6.1 ประชาชนผู้ผ่านโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ (ดรช.)
 - 6.2 ผู้จบชั้นประถมศึกษาไม่ได้เรียนต่อ
 - 6.3 ประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน
- ทั้งนี้ โดยเน้นกลุ่มที่มีการจัดตั้งอยู่แล้วในชุมชน เป็นกลุ่มหลักในการจัด

กิจกรรม

7. พื้นที่ดำเนินการ

- 7.1 ในพื้นที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือทุกหมู่บ้าน
- 7.2 ในพื้นที่และจังหวัดที่มีความพร้อมและมีความสนใจ
- 7.3 ขยายพื้นที่ตามพื้นที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี
- 7.4 ขยายพื้นที่ในเขตเมืองที่มีความพร้อมและมีความสนใจ

8. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

- เผยแพร่แนวคิด และประชาสัมพันธ์โครงการโดยใช้หลัก "ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมิน"
- เตรียมองค์กร ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน รวมถึงการให้โตมาซึ่งอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.)
- เตรียมสื่อ/เอกสาร เพื่อการเรียนรู้ สนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยอาจจัดทำสื่อขึ้นมาเป็นการเฉพาะ แต่ต้องสนอง สอดคล้องกับ จปฐ. ของชุมชน หรืออาจรวมสื่ออื่น ๆ ซึ่งมีการผลิตโดยส่วนราชการต่าง ๆ อยู่แล้ว
- จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- ประเมินผล

9. งบประมาณ

- 9.1 งบประมาณที่ขอตั้งขึ้นในทุกหน่วยงาน
- 9.2 งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 9.3 งบประมาณจากเอกชน เช่น งานพัฒนาจังหวัดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร องค์กรเอกชน กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ
- 9.4 งบประมาณที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

9.5 อื่น ๆ

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประชาชนทั่วไปในชนบท โดยเฉพาะผู้ผ่านโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ (ครช.) และผู้จบชั้นประถมศึกษาที่ไม่ได้เรียนต่อในระบบโรงเรียน จะมีโอกาสได้พัฒนาทักษะการอ่าน - การเขียน ได้รับความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลและทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในลักษณะของการรวมกลุ่มเพื่อปรึกษาหารือ และช่วยกันวางแผน หาแนวทางการพัฒนาอาชีพพัฒนาตนเองและชุมชนในระบบในการพึ่งพาตนเองของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน

4. การจัดกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท

โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท เป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้กิจกรรมการพัฒนาชนบทของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติการในพื้นที่อยู่แล้วนั้น ได้ดำเนินไปอย่างปกติด้วยดี ในรูปแบบของการประสานความคิดเพื่อการปรับกิจกรรมการพัฒนาที่สามารถร่วมมือกันทำได้ในช่วงเวลาหนึ่ง

ทั้งนี้ โดยร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ตามความเป็นจริงในแต่ละพื้นที่และประมวลกิจกรรมต่าง ๆ ที่แต่ละหน่วยงานปฏิบัติการอยู่นั้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อสร้างภาพรวมกันให้ประชาชนและข้าราชการที่เกี่ยวข้องได้มองเห็นลักษณะการพัฒนาร่วมกัน ดังนั้น การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต จึงได้กำหนดเป้าหมาย หลักการ และวิธีการจัดกิจกรรมดังนี้

1. หลักการ

ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และชุมชน ให้ผู้เรียนมีทักษะและประสบการณ์ในการพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของตนเอง ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. วัตถุประสงค์

เน้นการรวมกลุ่มผู้เรียน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรม
ต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละครั้ง เน้นการประสานงานและผนึกกำลังร่วมกันระหว่าง
ประชาชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการ
ปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการพัฒนาอาชีพ

3. วิธีจัดกิจกรรม

3.1 รูปแบบกิจกรรม

กิจกรรม	วิธีการ	วัตถุประสงค์	ผู้เกี่ยวข้อง
1. กิจกรรม การเรียนรู้	1. รวมกลุ่มพูดคุยกันในเรื่องที่ เป็นประโยชน์ 2. อภิปรายประเด็นตาม แผ่นเรียน ลายแทง หรือ จปฐ. ไม่เข้าเกณฑ์ <u>เงื่อนไข</u> อย่างน้อยเดือนละ 1-2 ครั้ง	เพื่อพัฒนาทักษะการ อ่าน-เขียน และ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ และหา แนวทางในการแก้ปัญหา ร่วมกัน	อศช. สมาชิกกลุ่ม
2. กิจกรรม ต่อเนื่อง	1. รวมกลุ่มรับความรู้ทักษะ วิธีการต่าง ๆ ตามความ สนใจของกลุ่ม 2. ฝึกปฏิบัติจริง <u>เงื่อนไข</u> สมัครและต่อเนื่อง	เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และการปฏิบัติจริง ตามความต้องการ และความสนใจที่ ตรงกัน	อศช. ผู้ประสานงาน วิทยากร สมาชิกกลุ่ม

3.2 การจัดบรรยากาศหรือสภาพสังคมแห่งการเรียนรู้

ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านให้ดีขึ้น และพร้อมที่จะใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอย่างแท้จริง เช่น กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ธนาคารข้าว และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าว การหมุนเวียนหนังสือในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

3.3 แนวทางการจัดกิจกรรม

เลือกเรื่องและกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการและความสนใจอย่างแท้จริง จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาว่างของชาวบ้าน ให้ทุกคนมีส่วนร่วม และมีความเป็นกันเอง เพิ่มความรู้เกี่ยวกับการจัดการ การตลาด การวางแผน การรวมกลุ่ม การคิดต้นทุนกำไรและวิธีการใหม่ ๆ มีการติดตามดูผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง มีการกระตุ้นส่งเสริมให้ชาวบ้านนำความรู้ไปให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ใช้บริการของรัฐหรือหน่วยงานอื่น ๆ อย่างถูกวิธี

3.4 ขั้นตอนการพบกลุ่ม

แจกแผ่นเรียนให้ผู้เรียนอ่านและบันทึกความเห็นล่วงหน้าก่อนการพบกลุ่ม นัดหมายผู้เรียนเพื่อร่วมกลุ่มพูดคุยและอภิปรายร่วมกัน ทบทวนบทเรียนโดยร่วมกันอ่านเนื้อหาในบทเรียนใหม่ แบ่งกลุ่มอภิปราย และสรุปความเห็นของกลุ่ม เสนอผลการอภิปรายกลุ่มย่อยต่อที่ประชุมใหญ่ สรุปข้อตกลงของที่ประชุมใหญ่เพื่อนำไปปฏิบัติหรือเชิญวิทยากร แจกแผ่นเรียนใหม่ และกำหนดนัดหมายครั้งต่อไป สรุปรายงานตามแบบ สคช.6

4. สื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต

4.1 สื่อบุคคล

4.1.1 อคช.หรืออาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตคือ ผู้ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การปฏิบัติจริง ส่วนใหญ่จะมีลักษณะสมัครใจ เสียสละ ชาวบ้านเชื่อถือ มีลักษณะเป็นผู้นำ กระฉับกระเฉง ขยัน ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ อารมณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ รวมกลุ่มและนำอภิปรายได้ ติดต่อผู้ประสานงานวิทยากรได้

อคช. ได้มาจากการคัดเลือกของประชาชนหรือกลุ่มสนใจดำเนินการสรรหา
คัดเลือก พิจารณาบุคคลในหมู่บ้าน องค์กรท้องถิ่น หรือ กสศ. ดำเนินการพิจารณา
คัดเลือกบุคคลในหมู่บ้าน

4.1.2 ผู้ประสานงาน คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือก สรรหา
จาก กม. อพป. ให้เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงาน สคช. ในท้องถิ่นบรรลุเป้าหมาย และ
ร่วมแก้ปัญหาในการพบกลุ่มประสานงานระหว่าง อคช. คปต. กสศ. และวิทยากรใน
ท้องถิ่น รวมทั้งติดตามดูแลการจัดกิจกรรม สคช. ในท้องถิ่น

4.1.3 วิทยากร คือ ผู้มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ
เช่น ครู คปต. ภิษุ สามเณร นักบวช ผู้นำศาสนา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำ
กลุ่มต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ หรือบุคคลที่เหมาะสมอื่น ๆ มี
บทบาทและหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ ทักษะ ให้ความแนะนำ สาธิตและฝึกปฏิบัติตามความ
ต้องการ และความสนใจของกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งเป็นผู้สำรวจข้อมูล จปฐ. ไม่เข้าเกณฑ์
ร่วมคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวสาร์่วมมือหรือดำเนินการจัดทำ
แผนเรียนตามสภาพปัญหาหรือความต้องการของกลุ่มผู้เรียน

4.2 สื่อสิ่งพิมพ์และอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรม อคช. สามารถเลือกใช้
สื่อต่อไปนี้ประกอบ กล่าวคือ แผ่นเรียน เอกสารเสริมการอ่านจากโครงการ
เอกสารเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ สื่อประชาสัมพันธ์ ของจริงในหมู่บ้าน บุคคล
ผู้รู้ผู้ชำนาญการในท้องถิ่น

ในการผลิตสื่อที่ใช้ในโครงการได้นิยามผลิตตามหลักการ กล่าวคือ
นำข้อมูล จปฐ. 8 ข้อ 32 ตัวชีวิต เป็นหลักในการคัดเลือกเนื้อหา ระดมสรรพกำลัง
จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อร่วมกันผลิตสื่อ เป็นสื่อที่
ตอบสนองการฝึกอ่าน ฝึกเขียนเป็นสื่อที่สามารถนำไปสู่การอภิปราย การพัฒนาความคิด
และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

ในการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทของกรมการศึกษา
นอกโรงเรียน ระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2530 เป็นการดำเนินโครงการนำร่อง
เฉพาะพื้นที่ในจังหวัดที่ปลอดผู้ไม่รู้หนังสือแล้ว ส่วนมากจะเป็นจังหวัดพื้นที่ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือบางจังหวัด จากผลการดำเนินโครงการนำร่อง

จากการรวบรวมข้อมูลของกองงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่ามีพื้นที่
ดำเนินโครงการ จำนวน 1,394 หมู่บ้าน 610 ตำบล 124 อำเภอ มีอาสาสมัคร
คุณภาพชีวิต จำนวน 1,658 คน ประชาชนเข้าร่วมโครงการ 17,845 คน (กอง
แผนงานและวิจัย : 2530)

5. การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต

การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามโครงการส่งเสริมคุณภาพ
ชีวิตเพื่อชาวชนบท (สคช.) ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้น กรม
การศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (สคช.)
ดำเนินการ 4 ด้าน ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ม.ป.ป. : 12 - 13)

1. เป็นผู้นัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน โดยอาสาสมัครจะปฏิบัติดังนี้
 - 1.1 ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านว่าจะมีกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอะไร
จัดที่ไหน เมื่อไร ใครจะมาเป็นผู้สอน
 - 1.2 นัดหมายการรวมกลุ่มครั้งต่อไป
 - 1.3 จัดเก็บ ดูแล และเผยแพร่เอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับจากหน่วยงาน
ต่าง ๆ
2. เป็นผู้นำในการอภิปราย และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่าน-
การเขียน โดยอาสาสมัครจะปฏิบัติดังนี้
 - 2.1 สืบหาปัญหาและความต้องการของผู้เรียนโดยการพูดคุยซักถาม
 - 2.2 ศึกษาข้อมูลและประเด็นอภิปรายจากแผ่นเรียนหรือเอกสารต่าง ๆ
ก่อนการรวมกลุ่ม
 - 2.3 ติดตามดูแลความก้าวหน้าของสมาชิกในกลุ่ม
3. เป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อกับผู้ประสานงานหรือวิทยากร
ในกรณีที่จำเป็น โดยอาสาสมัครจะปฏิบัติดังนี้
 - 3.1 กรอกแบบรายงานการจัดตั้งกลุ่ม สคช. โดยผ่านความเห็นชอบ
จากกำนันผู้ใหญ่บ้าน

- 3.2 กรอกหนังสือเชิญวิทยากร
 - 3.3 ศึกษาสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผู้รู้ ผู้ชำนาญ และสถานที่ตั้ง
หน่วยงานราชการที่สามารถให้ความรู้ ทักษะ คำแนะนำในการปฏิบัติตามความ
ต้องการของผู้เรียน
 - 3.4 เสนอรายละเอียดในเรื่องที่ต้องการความช่วยเหลือให้ชัดเจนที่สุด
 - 3.5 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและให้ความช่วยเหลือในการจัด
กิจกรรมต่อเรื่องนั้น ๆ
 - 3.6 ติดตามตรวจสอบผลการขอรับความช่วยเหลือจากผู้ประสานงาน
และวิทยากร
4. เป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม โดยอาสาสมัครจะปฏิบัติดังนี้
 - 4.1 กรอกแบบรายงานผลการพบกลุ่ม โดยเสนอผ่านกำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน
 - 4.2 เก็บรวบรวมแบบการเยี่ยม
 - 4.3 เก็บรักษาสมุดเยี่ยม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ เนื่องจากโครงการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท (สคช.) เป็นโครงการใหม่ จึงยังไม่มีงานวิจัยที่กล่าวถึง
โครงการนี้โดยตรงนัก มีเฉพาะงานวิจัยของ นฤมล ลิลษบุตร (2531) เท่านั้นที่
ศึกษาเกี่ยวกับอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตามก็ม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่
สามารถนำมาเสนอได้ดังต่อไปนี้ คือ

ชานนท์ พงศ์อุดม (2526 : 269 - 275) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความ
สัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัคร เติสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จพื้นฐาน
พบว่า องค์ประกอบส่วนตัวกับผลการปฏิบัติงานด้าน เพศ วุฒิ ประสบการณ์ และ
ภูมิฐานะ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครฯ ตัวแปรที่ส่งผลมาก และมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 คือ จำนวนปีของประสบการณ์ในการเป็นครูอาสาสมัคร และภูมิสำเนา

รักษา การกรณ (2528 : 60 - 61) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการพรรค เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติของอาสาสมัครในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจเป็นเหตุผลสำคัญต่อการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร ครรช. โดยมีเหตุผลสำคัญ คือ ความสงสาร ความพอใจ ต้องการมีส่วนร่วม พัฒนาท้องถิ่น ทรชนักถึงปัญหาท้องถิ่น การช่วยเหลือผู้ไม่รู้ หนังสือเป็นการทำความดีอย่างหนึ่ง ภูมิใจที่มีคนนับถือว่าเป็นครู จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพหลักกับปัจจัยที่มีผลทำให้บุคคลตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร ครรช. พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยใดเลย ในขณะที่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายในของอาสาสมัคร และอาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายใน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและปัจจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น และจากการวิจัยในทำนองเดียวกันของ รุ่งโรจน์ ตราสกุล (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนโครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครู ศศช. ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณสมบัติส่วนตัวของครูอันได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงาน

ความสามารถในการใช้ภาษา ความมีน้ำใจและมนุษยสัมพันธ์ดี ความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำงาน ขวัญและกำลังใจของครู ปัจจัยด้านบริหารและวิชาการที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม ความพร้อมของสื่อและวัสดุครุภัณฑ์ การประชุมประจำเดือน การนิเทศและติดตามผล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ ผู้นำและกรรมการหมู่บ้าน ระบบเครือญาติของชาวบ้าน ประเพณีและความเชื่อของชุมชน การติดผีของชาวบ้าน สภาพเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพของชาวบ้าน นอกจากนั้น

วิรัช จำรงค์ (2528 : บทคัดย่อ) ยังได้ศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานของครูโครงการการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) ผลการวิจัยพบว่า ครูสามารถปฏิบัติงานด้านการประสานงานและการจัดบริการการศึกษา เป็นอันดับสุดท้าย

เกือบทุกกิจกรรมที่ปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ครูสามารถปฏิบัติงานได้ใกล้เคียงกับปัญหา และอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน คือ ความยากจนของประชาชน การคมนาคม การติดต่อสื่อสาร โครงการควรปรับปรุงด้านแบบเรียน วัสดุและสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ ครูควรได้รับการอบรมด้านอาชีพโดยเฉพาะวิชาการเกษตรกรรม สาธารณสุข มลฐาน จัดสวัสดิการให้ครูได้รับมากกว่าปัจจุบัน เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในปี พ.ศ.2531 นฤมล ลีละบุตร (2531 : 127 - 131) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยได้พบข้อมูล ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลระดับมากที่สุดที่ทำให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ สคช. คือ ด้านความต้องการส่วนบุคคลของอาสาสมัคร ด้านความทันสมัย ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับปานกลางคือ ด้านอิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ สคช. จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ตัวแปรเพศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านความทันสมัย ด้านอิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นและด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ ส่วนด้านความต้องการส่วนบุคคลของอาสาสมัคร และด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับไม่มีความแตกต่างกัน อายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน สถานการณ์ของสังคมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านความทันสมัย ด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และด้านอิทธิพลของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น และด้านสื่อมวลชนต่าง ๆ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความต้องการส่วนบุคคลของอาสาสมัคร อาชีพหลักมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความต้องการส่วนบุคคลของอาสาสมัคร ส่วนด้านที่เหลือไม่มีความแตกต่าง

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว อาจกล่าวได้ว่าโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ของงานการศึกษาออกโรงเรียนอาสาสมัคร จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานและประสานงาน ซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จของงานโครงการและกิจกรรมนั้น ๆ รวมทั้งโครงการ สคช. ด้วย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของ อคช. เพื่อนำผลการวิจัยประกอบกรณีศึกษาในการปรับปรุงภาระหน้าที่ของ อคช. และเป็นข้อมูลในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าเป็น อคช. ตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตชาวชนบทของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ ๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาด้านควารายละเอียด คือ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.) ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทในจังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2530 จนถึงปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น 518 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต (อศช.) จำนวน 166 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีจับสลากหมายเลขอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งปรากฏรายชื่อในทะเบียนแต่ละอำเภอ ตามเกณฑ์ร้อยละ 30 ของจำนวนประชากร

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	(อศจ.) ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง 30 %
1. เมืองชัยภูมิ	38	11
2. จัตุรัส	112	36
3. บ้านหันแดง	60	18
4. ภูเขียว	80	24
5. เทพสถิต	36	12
6. บ้านเขว้า	16	5
7.หนองบัวระเหว	16	5
8. คอนสวรรค์	16	5
9. แก้งคร้อ	32	10
10. บ้านแก้ม	16	5
11. คอนสาร	32	10
12. หนองบัวแดง	32	10
13. เกษตรสมบูรณ์	32	10
14. กิ่งอำเภอภักดีชุมพล	16	5
รวม	518	166

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคมและมูลเหตุการเป็น อคช.

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต แยกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการนัดหมายและการรวมกลุ่ม ด้านการเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา ด้านการประสานการจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากร และด้านการรายงานและการจัดกิจกรรม

แบบสัมภาษณ์นี้แต่ละข้อคำถามประกอบด้วยระดับการปฏิบัติงาน ลักษณะการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงาน ลักษณะของคำถามมีทั้งแบบสำรวจรายการ (Check List) ดังนี้

ตอนที่ 2

ด้านที่ 1 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ด้านที่ 2 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นประจำหรือปฏิบัติอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลางหรือน้อยกว่า 12 ครั้งต่อปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติเลย

ด้านที่ 3,4 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ปฏิบัติมาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติด้วยตนเองหรือปฏิบัติอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
------------	---------	---

ปฏิบัติปานกลาง	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น หรือปฏิบัติ 6 - 12 ครั้งต่อปี
ปฏิบัติน้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย บุคคลอื่นปฏิบัติให้ หรือปฏิบัติน้อยกว่า 6 ครั้งต่อปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติเลย

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. ศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท แล้วประมวลรายละเอียดจากข้อ 1 และ 2 นำไปสร้างแบบสัมภาษณ์
3. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโทตรวจสอบแก้ไข เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว นำแบบสัมภาษณ์ไปขอรับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์จากผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน คือ
 - 3.1 นายรังสรรค์ สลับแสง ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี
 - 3.2 นายชานนท์ พงศ์อุตม ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ
 - 3.3 หัวหน้างานวิจัยและประเมินผลศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี
 - 3.4 ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน
 - 3.5 ดร.บุญสม ยอดมาลี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมหาสารคาม
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท ได้รับความเห็นชอบแล้วนำไปทดลองใช้กับอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30

คน เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ลำดับข้อคำถาม ความเข้าใจของผู้ถูก สัมภาษณ์ การกำหนดคำตอบในการสัมภาษณ์และเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตรครอนบาค หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ที่งฉบับ 0.82 ซึ่งถือว่าเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับใช้ได้ พร้อมกันนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์ได้เที่ยงตรงยิ่งขึ้น

ในการวิเคราะห์สถานการณ์การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพชีวิต ตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง และตอนที่ 2 ด้านที่ 1 ด้านการ นัดหมายและจัดการรวมกลุ่มนั้น ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ความถี่และค่าร้อยละ ส่วน ตอนที่ 2 ด้านที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมสุขภาพชีวิต ด้านการเป็นผู้เฝ้าอภิปรายประเด็นปัญหา ใช้มาตราส่วน ประเมินค่า 3 ระดับ สำหรับการแปลผลใช้เกณฑ์ของ Best (Best, 1970 : 204 - 208) ดังนี้

1.00 - 1.49	หมายความว่า	ไม่มีการปฏิบัติ
1.50 - 2.29	หมายความว่า	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
2.30 - 3.00	หมายความว่า	ปฏิบัติทุกครั้ง

ในด้านการเป็นผู้ประสานงานและด้านการเป็นผู้รายงานผลใช้เกณฑ์ดังนี้

1.00 - 1.49	หมายความว่า	ไม่มีการปฏิบัติ
1.50 - 2.29	หมายความว่า	ปฏิบัติน้อย
2.30 - 3.29	หมายความว่า	ปฏิบัติปานกลาง
3.30 - 4.00	หมายความว่า	ปฏิบัติมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ มอบหมายให้ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานการศึกษา นอกโรงเรียน แต่ละอำเภอไปสัมภาษณ์อาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพชีวิต (อชช.) ที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจัดประชุมชี้แจงแบบสัมภาษณ์และมอบคู่มือประกอบการสัมภาษณ์ให้

ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อความเที่ยงตรงของการสัมภาษณ์พร้อมกับ
นัดหมายวันส่งแบบสัมภาษณ์คืนให้กับผู้วิจัยภายในหนึ่งสัปดาห์

จากแบบสัมภาษณ์ที่มอบหมายให้ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนไป
สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 166 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับคืน 166 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เป็นแบบ
สัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ทุกฉบับ สามารถใช้วิเคราะห์ผลต่อไปได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์แยกตามสถานภาพของอาสาสมัครส่งเสริม
คุณภาพชีวิต (อคช.) ด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
สถานภาพทางสังคมและมูลเหตุการเป็น อคช.

ข้อมูลส่วนตัว อคช.	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์
1. อายุ	
1.1 18 - 35 ปี	49
1.2 36 - 60 ปี	117
รวม	166
2. ระดับการศึกษา	
2.1 ระดับประถมศึกษา	142
2.2 สูงกว่าประถมศึกษา	24
รวม	166

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว อคช.	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์
3. ประสบการณ์ในการทำงาน 3.1 น้อยกว่า 2 ปี 3.2 2 ปีขึ้นไป	 104 61
รวม	165
4. สถานภาพทางสังคม 4.1 มีตำแหน่งทางชุมชน 4.2 ประชาชนทั่วไป	 97 69
รวม	166
5. มุลเหตุการเป็น อคช. 5.1 สม่ครใจ 5.2 ถูกขอร้อง	 127 39
รวม	166

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสัมพัทธ์ การหาความเชื่อมั่นของแบบสัมพัทธ์ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ใช้สูตร (Cronbach, 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

- เมื่อ α = แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมพัทธ์
 k = แทน จำนวนข้อของแบบสัมพัทธ์
 $\sum s_i^2$ = แทน ผลรวมความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 s^2 = แทน ค่าความแปรปรวนของแบบสัมพัทธ์ทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

2.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ใช้สูตร (Guildford, 1956 : 54)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

- เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (Ferguson, 1956 :

67)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
สองกลุ่มใช้ t-test โดยใช้สูตร (Winer, 1962 : 42)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	การแจกแจงแบบ t
	\bar{X}_1	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1
	\bar{X}_2	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 2
	s_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนกลุ่มที่ 1
	s_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนกลุ่มที่ 2

- n_1 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
- n_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการแปลความหมาย ดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่ม
f	แทน ค่าความถี่
x	แทน ค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพชีวิต เป็นรายข้อ ในด้านการนัดหมายและการจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติของอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพชีวิต ในด้านการเป็นผู้นำการอภิปราย ด้านการเป็นผู้ประสานงานฯ และด้านการเป็นผู้รายงานผลฯ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามมาตราส่วนประมาณค่าเป็นรายข้อ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพชีวิต ในด้านการเป็นผู้นำการอภิปราย ด้านการเป็นผู้ประสานงานฯ และด้านการเป็นผู้รายงานผลตามตัวแปรอิสระ ด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคม และมูลเหตุในการเป็น อคช.

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาสรุปตามสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตเป็นรายด้าน โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ เพื่อใช้ในการสรุปผลและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X ของสำนักทดสอบทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ ในรูปตาราง

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ จำแนกเป็นรายข้อในด้านการนัดหมายและการจัดการรวมกลุ่มผู้เขียนเกี่ยวกับวิธีการ การใช้สถานที่ การได้มาซึ่งสื่อแผ่นเวียนที่ใช้ในการพบกลุ่ม การจัดการรวมพบกลุ่มและผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่มดังแสดงในตาราง 3 - 5

ตาราง 3 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ วิธีการนัดหมายก่อนการรวมกลุ่มของอาสาสมัคร
ส่งเสริมคุณภาพชีวิต

วิธีการนัดหมายก่อนการรวมกลุ่มของ อคช.	f	%
แจ้งในที่ชุมชนชาวบ้าน	16	9.60
ประกาศเชิญชวน	37	22.30
แผ่นปลิว	4	2.40
หอกระจายข่าว	80	48.20
เดินบอกตามบ้าน	20	12.70
บอกผ่านผู้นำหมู่บ้าน	2	1.20
ไม่มีการนัดหมาย	3	1.80
อื่น ๆ	3	1.80
รวม	166	100

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตใช้วิธีการ
นัดหมายก่อนการรวมกลุ่มผู้เขียน โดยวิธีประกาศตามหอกระจายข่าวมีความถี่ และ
ค่าร้อยละสูงสุด การประกาศเชิญชวนมีความถี่รองลงมา และวิธีบอกผ่านผู้นำ
หมู่บ้านมีความถี่และค่าร้อยละน้อยที่สุด

ตาราง 4 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การใช้สถานที่ในการพบกลุ่มของอาสาสมัครส่งเสริม
คุณภาพชีวิต

การใช้สถานที่ในการพบกลุ่ม	f	%
วัด	20	12.00
โรงเรียน	10	6.00
ศาลากลางบ้าน	1	0.50
ตามคุ้มต่าง ๆ	135	81.40
รวม	166	100

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตใช้สถานที่ในการพบกลุ่ม ตามคุ้มต่าง ๆ มีค่าสูงที่สุด ร้อยละ 81.40 สถานที่วัด มีค่าความถี่และค่าร้อยละรองลงไป (12.00) ส่วนสถานที่ศาลากลางบ้านมีค่าความถี่และค่าร้อยละน้อยที่สุด (0.50) .

ตาราง 5 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การได้มาซึ่งสื่อแผ่นเรียนที่ใช้ในการพบกลุ่มของ
อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต

การได้มาซึ่งสื่อแผ่นเรียนที่ใช้ในการพบกลุ่ม	f	%
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน	14	8.40
หน่วยงานอื่น	152	91.60
รวม	166	100

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้สื่อแผ่นเรียน
ที่ใช้ในการพบกลุ่มจากหน่วยงานอื่น มีค่าความถี่และค่าร้อยละ (91.60)
ได้มาจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน มีค่าความถี่ และค่าร้อยละ (8.40)

ตาราง 6 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การจัดกิจกรรมในการพบกลุ่มของอาสาสมัครส่งเสริม
คุณภาพชีวิต

การจัดกิจกรรมในการพบกลุ่ม	f	%
อ่านและอธิบายจากแผ่นเรียน	11	6.60
พูดคุยในเรื่องที่เป็นประโยชน์น่าสนใจ	82	49.40
เชิญวิทยากร	69	41.60
ปฏิบัติจริง	4	2.40
รวม	166	100

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีการจัด
กิจกรรมในการพบกลุ่ม โดยวิธีพูดคุยในเรื่องที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ มีค่า
ความถี่และค่าร้อยละสูงที่สุด (49.40) เชิญวิทยากร มีค่าความถี่และค่าร้อยละ
รองลงมา (41.60) ส่วนกิจกรรมการปฏิบัติจริงมีค่าน้อยที่สุด (2.40)

ตาราง 7 ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่มของอาสาสมัคร
ส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่ม	f	%
อศช.	49	29.60
สมาชิก	96	57.80
วิทยากร	15	9.00
ผู้อื่น	6	3.60
รวม	166	100

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่มของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยสมาชิกมีค่าความถี่และค่าร้อยละสูงสุด (57.80) โดย อศช. มีค่าความถี่และค่าร้อยละ รองลงมา (29.60) ส่วนการกำหนดเนื้อหาโดยผู้อื่นมีค่าความถี่และค่าร้อยละน้อยที่สุด (3.60)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ในด้านการเป็นผู้นำการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อผ่านเรียน ด้านการเป็น
ผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่ม และด้านการเป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม
ดังแสดงในตาราง 8 - 10

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหา
จำแนกเป็นรายข้อ

สภาพการปฏิบัติงานของ อคช.	ระดับการปฏิบัติงาน	
	\bar{X}	S.D.
1. มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อน ที่จะรวมกลุ่ม	2.67	0.52
2. ได้ศึกษาข้อมูลและประเด็นอภิปรายก่อนการรวมกลุ่ม	2.70	0.48
3. ได้จัดให้มีการอภิปรายประเด็นปัญหาภายในกลุ่ม	2.58	0.53
4. ประเด็นอภิปรายสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของ ผู้เรียน	2.67	0.51
5. ประเด็นอภิปรายได้จากการที่วิทยากรเป็นผู้กำหนดเอง.....	2.21	0.44
6. ได้จัดให้สมาชิกของกลุ่มสรุปผลการอภิปราย	2.57	0.55
7. ในการพบกลุ่มมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านและเขียน	2.21	0.58
8. สมาชิกภายในกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็น	2.68	0.49
9. จำนวนสมาชิกมากกว่าครึ่งได้แสดงความคิดเห็น	2.65	0.55
10. ท่านได้เน้นให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม	2.45	0.58
รวมเฉลี่ย	2.54	0.52

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม
คุณภาพชีวิต ในด้านการเป็นผู้นำการอภิปราย โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง
($\bar{X} = 2.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้ศึกษา
ข้อมูลและประเด็นอภิปรายก่อนการรวมกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.70$) อยู่ใน
เกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง ส่วนในประเด็นอภิปรายได้จากวิทยากรเป็นผู้กำหนดเอง และ
ในการพบกลุ่มมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านและเขียน อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
($\bar{X} = 2.21$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่ม

การปฏิบัติงาน อคช.	ระดับการปฏิบัติงาน	
	\bar{X}	S.D.
1. ท่านได้มีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม สคช.	2.46	0.62
2. ท่านเป็นผู้กรอกแบบจัดตั้งกลุ่ม สคช. ด้วยตนเอง	2.46	0.70
3. ท่านมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรและสถานที่	2.30	0.78
4. ท่านเป็นผู้กรอกหนังสือเชิญวิทยากร	2.27	0.83
5. วิทยากรให้ความร่วมมือกับ อคช.	2.12	0.76
6. ท่านได้รายงานปัญหาเพื่อขอความช่วยเหลือ	2.23	0.76
7. ท่านได้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า	2.66	0.61
8. ท่านได้เชิญวิทยากรจาก 4 กระทรวงหลัก	2.22	0.69
9. ท่านได้ติดตามขอรับความช่วยเหลือจากผู้ประสานงานและ วิทยากร	2.72	0.74
รวมเฉลี่ย	2.38	0.72

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตใน
ด้านการเป็นผู้ประสานงาน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 2.38$) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาสาสมัครได้ติดตามขอรับความช่วยเหลือจากผู้ประสานงาน
และวิทยากร มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) วิทยากร

ให้ความร่วมมือกับ อคช. วิทยากรได้เชิญจาก 4 กระทรวงหลัก การรายงานปัญหา เพื่อขอรับความช่วยเหลือและกลายเป็นผู้เชิญวิทยากรด้วยตนเอง อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติน้อย

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านการเป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม

การปฏิบัติงานของ อคช.	ระดับการปฏิบัติงาน	
	\bar{X}	S.D.
1. ท่านได้มีรายงานผลการพบกลุ่ม	2.72	0.74
2. การส่งแบบรายงานได้ผ่านผู้นำหมู่บ้าน	2.89	0.86
3. ได้ติดตามทวงถามใบรับรองให้สมาชิก	1.83	0.87
4. ได้มีการรายงานโดยใช้สมุดเยี่ยม	2.07	0.96
5. การกรอกแบบรายงานมีปัญหา	2.57	0.92
6. จากการรายงานการพบกลุ่ม ได้รับการตอบสนองจาก หน่วยงานรับผิดชอบ	2.66	0.80
รวมเฉลี่ย	2.46	0.86

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในด้านการเป็นผู้รายงานผล โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 2.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาสาสมัครส่งแบบรายงานผ่านผู้นำหมู่บ้านมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) ส่วนการ

ติดตามทวงถามใบรับรองให้สมาชิกและการรายงานโดยใช้สมุดเยี่ยม มีการปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติน้อย ($\bar{X} = 1.83$)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในด้านการเป็นผู้นำอภิปราย ด้านการเป็นผู้ประสานงานและด้านการเป็นผู้รายงานผล ตามตัวแปรอิสระด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคมและเหตุผลในการเป็น อคช. ดังแสดงในตาราง 11 - 14

ตาราง 11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของ อคช. จำแนกตามอายุ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ อายุ 18 - 35 ปี และอายุ 36 - 60 ปี

การปฏิบัติงานของ อคช.	อายุ 18 - 35 ปี		อายุ 36 - 60 ปี		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการเป็นผู้นำอภิปราย	2.54	0.33	2.55	0.33	-0.25
ด้านการเป็นผู้ประสานงาน	2.25	0.51	2.38	0.40	-1.71
ด้านการเป็นผู้รายงานผล	2.45	0.56	2.46	0.45	-0.09
รวม	2.41	0.47	2.46	0.39	-0.68

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของ อคช. จำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษาและระดับสูงกว่าประถมศึกษา

การปฏิบัติงานของ อคช.	ระดับประถม ศึกษา N = 142		ระดับสูงกว่าประถม ศึกษา N = 24		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
	ด้านการเป็นผู้นำอภิปราย	2.54	0.33	2.57	
ด้านการเป็นผู้ประสานงาน	2.31	0.43	2.57	0.42	-2.79**
ด้านการเป็นผู้รายงานผล	2.41	0.47	2.77	0.45	-3.39**
รวม	2.42	0.41	2.64	0.40	-2.19

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้ประสานงานและด้านการเป็นผู้รายงานผล

ตาราง 13 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของ อคช. จำแนกตาม
 ประสบการณ์ในการทำงานซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ น้อยกว่า 2 ปี และ 2 ปีขึ้นไป

การปฏิบัติงานของ อคช.	น้อยกว่า 2 ปี N = 104		2 ปีขึ้นไป N = 61		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการเป็นผู้นำอภิปราย	2.54	0.35	2.55	0.29	-0.15
ด้านการเป็นผู้ประสานงาน	2.32	0.48	2.38	0.37	-0.75
ด้านการเป็นผู้รายงานผล	2.39	0.50	2.59	0.43	-2.63**
รวม	2.42	0.44	2.50	0.36	-1.18

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มี
 ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าในด้านการเป็นผู้รายงานผล มีความ
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของ อคช. จำแนกตาม
สถานภาพทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มีตำแหน่งทางชุมชนและประชาชน
ทั่วไป

การปฏิบัติงานของ อคช.	มีตำแหน่งต่อ ชุมชน N = 97		ประชาชนทั่วไป N = 69		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการเป็นผู้นำอภิปราย	2.56	0.31	2.53	0.35	0.50
ด้านการเป็นผู้ประสานงาน	2.32	0.41	2.30	0.48	1.09
ด้านการเป็นผู้รายงานผล	2.51	0.47	2.39	0.50	1.53
รวม	2.48	0.40	2.41	0.44	1.04

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มี
สถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานของ อคช. จำแนกตาม
 เหตุการณ์เป็น อคช. ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สัมครใจและถูกขอร้องให้เป็น

การปฏิบัติงานของ อคช.	สัมครใจ N = 127		ถูกขอร้องให้เป็น N = 39		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ด้านการเป็นผู้นำอภิปราย	2.58	0.28	2.45	0.45	1.93*
ด้านการเป็นผู้ประสานงาน	2.41	0.40	2.12	0.50	3.70**
ด้านการเป็นผู้รายงานผล	2.55	0.46	2.17	0.48	4.34**
รวม	2.51	0.38	2.25	0.48	3.35*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มี
 เหตุการณ์เป็น อคช. ต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ที่ระดับ .05 คือ ด้านการเป็นผู้นำอภิปราย ส่วนด้านการเป็นผู้ประสานงาน
 และด้านการเป็นผู้รายงานผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน ด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน ด้านการเป็นผู้ประสานงาน การจัดตั้งกลุ่มและติดต่อผู้ประสานงานหรือเชิญวิทยากรในกรณีที่จำเป็นและด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ขึ้นคำถามปลายเปิด แล้วนำมาสรุปเป็นรายด้าน โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่เพื่อใช้ในการสรุปผลและอภิปรายผล ดังแสดงในตาราง 16 - 17

ตาราง 16 ค่าความถี่ ปัญหาของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามสภาพการปฏิบัติงาน 4 ด้าน

ปัญหา	ความถี่
<u>ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน</u>	
1. การนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง	52
2. การนัดหมายไม่ทั่วถึงสมาชิกมาน้อย	27
3. สมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม	24
4. สถานที่นัดหมายและรวมกลุ่มใช้ศาลาคู่มี ซึ่งมีความ อึดอัด มีไม่พอเพียง	20
5. การนัดหมายรวมกลุ่มภาคกลางวันไม่เหมาะสม ต้องประกอบอาชีพ	15
<u>ด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน</u>	
1. ขาดประสบการณ์ในการสำรวจสภาพปัญหาและความ ต้องการ	56
2. สื่อแผ่นเรียนไม่ตรงตามความต้องการ	47
3. ขาดเทคนิคในการนำอภิปราย	42

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่
4. สมาชิกไม่กล้าอภิปราย	21
5. ลี้อ่านเรียนไม่เพียงพอ	15
6. ขาดที่ปรึกษา	12
7. สมาชิกกลุ่มอ่านและเขียนไม่ได้	9
<u>ด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อผู้ประสานงาน</u>	
<u>หรือเชิญวิทยากรในกรณีจำเป็น</u>	
1. อคช. จัดตั้งมีขั้นตอนมากยากต่อการดำเนินการ	43
2. แบบจัดตั้งมีรายละเอียดมากยากต่อการกรอก	31
3. การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงประชาชนไม่เข้าใจ	29
4. ขาดแบบเชิญวิทยากร	18
5. วิทยากรไม่มาตามนัด	10
6. ขาดวิทยากรและผู้ชำนาญการในท้องถิ่น	7
7. ในการประสานงานต้องเสียค่าใช้จ่าย	6
8. หน่วยงานต่าง ๆ ให้การตอบสนองความต้องการช้า	5
<u>ด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรม</u>	
1. ไม่มีแบบรายงานผล	47
2. ไม่ได้รับใบรับรองการพบกลุ่ม	41
3. ไม่ทราบกำหนดการรายงานผล	30
4. ไม่มีและไม่ได้บันทึกสมุดเยี่ยม	29
5. ผู้นำไม่ให้ความสนใจ	8

จากตาราง 16 แสดงว่าอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่งการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง ลำดับที่สองการนัดหมายไม่ทั่วถึงสมาชิก และลำดับที่สาม สมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม

ด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่งขาดประสบการณ์ในการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ลำดับที่สองสื่อแผ่นเรียนไม่ตรงตามความต้องการและปัญหา และลำดับที่สามขาดเทคนิคในการนำอภิปราย

ด้านการเป็นผู้ประสานงานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อผู้ประสานงาน หรือเชิญวิทยากรในกรณีที่จำเป็น ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่งการจัดตั้งมีขั้นตอนมากยากต่อการดำเนินการ ลำดับที่สองแบบจัดตั้งมีรายละเอียดมากยากต่อการกรอก ลำดับที่สาม การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงประชาชนไม่เข้าใจ

ด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรม ปัญหาที่มีความถี่มากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง ไม่ได้รับแบบรายงานผล ลำดับที่สองไม่ได้รับใบรับรองการพบกลุ่ม และลำดับที่สาม ไม่ทราบกำหนดการรายงานผล

ตาราง 17 ค่าความถี่ ข้อเสนอแนะของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามสถานการณ์ปฏิบัติงาน 4 ด้าน

ปัญหา	ความถี่
ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน	
1. ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้ผู้นำและประชาชนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญ	39

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่
2. ควรจัดให้มีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเพื่อการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารข้อมูล	37
3. ควรใช้เวลากลางวันนัดหมายและรวมกลุ่ม	30
4. ควรใช้ศาลาคู่เป็นกึ่งนัดหมายและรวมกลุ่ม	16
5. ควรคัดเลือกและแต่งตั้ง อคช. เพิ่มขึ้น	7
<u>ด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน</u>	
1. ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในเทคนิคการนำอภิปราย	49
2. ควรจัดอบรมเพิ่มความรู้และประสบการณ์การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ	37
3. ควรจัดครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำหมู่บ้าน	35
4. ควรจัดกิจกรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประชาชน	20
5. ควรจัดส่งสื่อแผ่นเรียนให้ถึงกลุ่มเป้าหมายและให้เพียงพอ	11
<u>ด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อผู้ประสานงานหรือวิทยากรในกรณีที่จำเป็น</u>	
1. ควรจัดประชุมชี้แจงโครงการ ระดับอำเภอและตำบลเพื่อการประสานงานและการสนับสนุน	57
2. ควรให้ผู้นำ ผู้ประสานงานหรือครูอาสาสมัครฯ เป็นผู้วิทยากร	41
3. ควรจัดประชุมชี้แจงโครงการระดับหมู่บ้าน	27
4. แบบจัดตั้งกลุ่มควรสั้น ๆ และกรอกง่าย	10

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่
5. ควรลดขั้นตอนที่เป็นระบบราชการ.....	7
6. ควรจัดส่งแบบเชิญวิทยากรให้เพียงพอ	5
ด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรม	
1. ควรจัดส่งแบบรายงานให้กลุ่มเป้าหมายและให้เพียงพอ ..	67
2. ควรชี้แจงการกรอกและกำหนดส่งรายงานผ่านผู้นำ ผู้ประสานงานหรือครูอาสาสมัคร	43
3. ควรออกใบรับรองการพบกลุ่มให้สมาชิก	41
4. ควรให้ผู้นำ ผู้ประสานงานและครูอาสาสมัครฯ เป็นผู้บันทึก สมุดเยี่ยม	20
5. ควรจัดหาและส่งสมุดเยี่ยมให้กลุ่ม สคช.	19
6. ควรให้ผู้นำ ผู้ประสานงานหรือครูอาสาสมัครฯ เป็นผู้กรอก แบบรายงาน	7

จากตาราง 17 แสดงว่าอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีข้อเสนอแนะต่อ
สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการนัดหมายและจัดการ
รวมกลุ่มผู้เรียน ข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง
ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้ผู้นำและประชาชนได้เข้าใจ
และเห็นความสำคัญ ลำดับที่สองควรจัดให้มีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพื่อการ
ประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารข้อมูล และลำดับที่สาม ควรใช้เวลากลางคืนนัดหมาย
และรวมกลุ่ม

ด้านการเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่งควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในเทคนิคการนำอภิปราย ลำดับที่สองควรจัดอบรมเพิ่มความรู้และประสบการณ์การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ และลำดับที่สาม ควรจัดครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำหมู่บ้าน

ด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อผู้ประสานงานหรือเชิญวิทยากรในกรณีจำเป็น ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง ควรจัดประชุมชี้แจงโครงการระดับอำเภอและตำบล เพื่อการประสานงานและการสนับสนุน ลำดับที่สอง ควรให้ผู้ประสานงานหรือครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้เชิญวิทยากร และลำดับที่สาม ควรจัดประชุมชี้แจงโครงการระดับหมู่บ้าน

ด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง ควรจัดส่งแบบรายงานให้กลุ่มเป้าหมายและให้เพียงพอ ลำดับที่สอง ควรชี้แจงการกรอกและกำหนดส่งรายงาน ผ่านผู้นำ ผู้ประสานงานหรือครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน และลำดับที่สาม ควรออกใบรับรองการพบกลุ่มให้สมาชิก

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคม และมูลเหตุการเป็น อคช.
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กระทำกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2530 - 2534 จำนวน 166 คน ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มี 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต แยกเป็น 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 43 ข้อ ในแต่ละด้านเป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตเป็นรายข้อและรายด้าน โดยใช้เกณฑ์ประมาณค่าตามแนวของ เบสท์ (Best, 1970 : 204 - 208) ว่ามีการปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และไม่มีการปฏิบัติ ทั้งยังวิเคราะห์ว่ามีการปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และไม่มีการปฏิบัติ
2. ใช้สถิติ t - test ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามตัวแปรอิสระ
3. ใช้สถิติพื้นฐานค่าความถี่ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติงานในด้านการนัดหมายและการพบกลุ่ม ดังนี้ วิชัณต์หมายก่อนการรวมกลุ่มอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้หอกระจายข่าวนัดหมายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.20 การใช้สถานที่ในการพบกลุ่ม ใช้สถานที่ตามคุ้มต่าง ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.30 สื่อแผ่นเวียนได้มาจากหน่วยงานอื่นมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 91.60 การจัดกิจกรรมในการพบกลุ่มใช้วิธีพูดคุยในเรื่องที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.40 และผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่มได้แก่ สมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 57.80

ในด้านการเป็นผู้อภิปรายประเด็นปัญหา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง ($\bar{x} = 2.54$) ในด้านการประสานงานจัดตั้งตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากร มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง ($\bar{x} = 2.38$) และใน

ด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรมมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง
($X = 2.46$)

2. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิที่มีระดับการศึกษาต่างกัันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการเป็นผู้นำการอภิปราย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนในด้านการเป็นผู้ประสานงาน และด้านการเป็นผู้รายงานผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายและด้านการเป็นผู้ประสานงาน ส่วนในด้านการเป็นผู้รายงานผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีมูลเหตุการเป็นอคช. ต่างกัันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเป็นผู้นำอภิปราย ส่วนในด้านการเป็นผู้ประสานงานและด้านการเป็นผู้รายงานผลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ได้เสนอปัญหาสำคัญในการปฏิบัติงานด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน ได้แก่ ปัญหาการนัดหมายและการจัดการรวมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง ปัญหาการนัดหมายไม่ทั่วถึงสมาชิกน้อย ปัญหาสมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม และปัญหาการนัดหมายรวมกลุ่มภาคกลางวันในด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน ได้แก่

ปัญหาขาดประสบการณ์ในการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการ ปัญหาสื่อแผ่นเรียนไม่ตรงตามความต้องการ ปัญหาขาดเทคนิคในการนำอภิปราย ปัญหาสื่อแผ่นเรียนไม่เพียงพอ ปัญหาขาดที่ปรึกษาและปัญหาสมาชิกกลุ่มอ่านและเขียนไม่ได้ ในด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อผู้ประสานงานหรือ วิทยุวิทยากรในกรณีที่เป็นได้แก่ ปัญหาการจัดตั้งมีขั้นตอนมากยากต่อการดำเนินการ ปัญหาแบบจัดตั้งมีรายละเอียดมากยากต่อการกรอก ปัญหาการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ปัญหาขาดแบบ วิทยุวิทยากร และปัญหาขาดวิทยากรและผู้ชำนาญในท้องถิ่น และในด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรมได้แก่ ปัญหาไม่มีแบบรายงานผล ปัญหาไม่ได้รับใบรับรองการพบกลุ่ม ปัญหาไม่ทราบกำหนดการรายงานผล และปัญหาผู้นำไม่ให้ความสนใจ

8. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ได้ให้ข้อเสนอแนะสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ อคช. ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่ม ได้แก่ ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบประชาสัมพันธ์และชี้แจงให้ผู้นำและประชาชนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญ ควรจัดให้มีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ควรใช้เวลากลางคืนนัดหมายและรวมกลุ่ม และควรใช้ศาลาคุ่มเป็นที่นัดหมายรวมกลุ่ม ในด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน ได้แก่ ควรจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและเทคนิคการนำอภิปรายให้ อคช. ควรจัดอบรมเพิ่มความรู้และประสบการณ์การสำรวจสภาพปัญหา ควรจัดให้มีครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ควรจัดกิจกรรมต่อเนื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประชาชน และควรจัดส่งสื่อแผ่นเรียนให้ถึงกลุ่มเป้าหมายและให้เพียงพอ ในด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อผู้ประสานงานหรือ วิทยุวิทยากรในกรณีที่เป็นได้แก่ ควรจัดประชุมชี้แจงโครงการระดับอำเภอและคำขอเพื่อการประสานงานและการสนับสนุน ควรให้ผู้นำ ผู้ประสานงาน และครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ วิทยุวิทยากร ควรจัดประชุมชี้แจงระดับหมู่บ้าน และควรจัดส่งแบบ วิทยุวิทยากรให้กลุ่มเป้าหมาย และในด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรม ได้แก่ ควรชี้แจงการกรอกแบบรายงานและกำหนดส่งรายงานผ่านผู้นำ ผู้ประสานงานหรือครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ควรออกใบรับรองการพบกลุ่มให้สมาชิก ควรให้ผู้นำ ผู้ประสานงาน หรือครูอาสาสมัครการศึกษาออก

โรงเรียนเป็นผู้กรอกแบบรายงานผล และควรจัดส่งแบบรายงานให้กลุ่มเป้าหมายและให้เพียงพอ

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ สามารถแยกประเด็นอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการนัดหมายและการพบกลุ่ม

1.1.1 วิธีการนัดหมายก่อนการรวมกลุ่ม จากผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติงานในด้านการนัดหมายก่อนการรวมกลุ่มผู้เรียน โดยการใช้หอกระจายข่าวประกาศเชิญชวนให้สมาชิกกลุ่มเป้าหมายได้รับการรวมกลุ่มมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเป็นการสื่อสารสิ่งเดียวที่ชาวชนบทในหมู่บ้านถือว่าเป็นสิ่งทันสมัยที่สุด และสามารถรับฟังได้ชัดเจนที่สุด ทั้งยังสามารถกระจายข่าวไปได้อย่างทั่วถึงอีกประการหนึ่ง ชาวชนบทต้องคอยรับฟังข้อมูล ข่าวสาร จากผู้นำหมู่บ้านเป็นประจำ จึงทำให้อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตนิยมใช้หอกระจายข่าว แจ้งการนัดหมายให้กับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด การศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมมิตร โชติแก้ว (2524) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการรับฟังวิทยุกระจายเสียงและความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาออกโรงเรียนของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งวิจัย พบว่า ประชาชนในเขตชนบทรับฟังวิทยุที่บ้านและทำงานอื่นไปด้วย ชอบฟังเพลงลูกทุ่ง ละครวิทยุ ข่าวท้องถิ่น และรายการส่งเสริมการเกษตร

1.1.2 สถานที่ที่ใช้ในการพบกลุ่ม พบว่า ใช้สถานที่ตามคุ้มต่าง ๆ มากที่สุด อาจจะมีรายงานว่า ประชาชนในเขตชนบทมีนิสัยสันโดษ มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันในระบบเครือญาติ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้สถานที่ตามคุ้มยังอยู่ใกล้บ้านของตนเอง ทำให้สะดวกต่อการเดินทาง ไม่เสียเวลาประกอบอาชีพของตนอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทของกองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษา

นอกโรงเรียน (2533) ที่ได้ประเมินพบว่า สถานที่ที่ใช้พบกลุ่มนั้น ต้องจัดให้สะดวก
ง่าย และใกล้หรือเป็นจุดศูนย์กลางจึงจะดีที่สุด ดังนั้น อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต
จึงใช้สถานที่ตามคุ้มต่าง ๆ เป็นที่พบกลุ่มมากที่สุด

1.1.3 สื่อแผ่นเรียนที่ใช้ในการพบกลุ่ม จากการศึกษาครั้งนี้
พบว่า สื่อแผ่นเรียนได้มาจากหน่วยงานอื่นมากที่สุดอาจอธิบายว่า ในปัจจุบันการพัฒนา
ชนบท รัฐบาลมีนโยบายให้ 4 กระทรวงหลักเป็นผู้นำในการพัฒนา การให้ความรู้
การให้การศึกษาด้านสุขภาพอนามัย และการเสริมความรู้และประสบการณ์ด้านการ
เกษตร ดังนั้น สื่อแผ่นเรียนต่าง ๆ จึงมีการผลิตโดยกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้รับภาระ
ในการให้การศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของโครงการ
ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ที่กล่าวว่า มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง
ภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์การท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ผนึกกำลังร่วมกัน
จัดกิจกรรมเพื่อให้บริการความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตแก่ชาวชนบทอย่าง
สม่ำเสมอและทั่วถึง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2530 : 1) จากเหตุผลดังกล่าว
จึงทำให้อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้รับสื่อแผ่นเรียนจากหน่วยงานอื่น มิใช่ได้มา
จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโดยเฉพาะ

1.1.4 การจัดกิจกรรมในการพบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ใช้
วิธีพูดคุยในเรื่องที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจมากที่สุด ซึ่งอาจจะอธิบายว่า ในการ
ดำเนินชีวิตของชาวชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามปกติประสบกับความยากลำบาก
ผูกพันกับภัยธรรมชาติอยู่ประจำ เมื่อมีผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ มาพูดคุย ชี้แนะ
ในเรื่องเกี่ยวกับการอาชีพจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มีการพูดคุยได้โดยไม่เบื่อ ซึ่งสอดคล้อง
กับผลการวิจัยของ เรืองกิตต์ เหลืองสกุลทอง (2525) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์
ระหว่างสภาพของชุมชนกับความต้องการในการรับบริการทางวิชาการ : กรณีศึกษาของ
ชุมชนในเขตจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชุมชนมี
ความต้องการในการรับบริการทางวิชาการ ด้านความรู้เพื่อเศรษฐกิจ อาชีพและ
การเกษตรมากที่สุด ส่วนด้านความรู้เพื่อสุขภาพอนามัยและครอบครัว ด้านความรู้
ทั่วไป ด้านความรู้เพื่อการเมืองการปกครอง มีความต้องการเป็นอันดับรองตามลำดับ
ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ความรู้เรื่องเศรษฐกิจ อาชีพ การเกษตร สุขภาพอนามัย

ครอบครัว และความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มิประโยชน์ และน่าสนใจ จึงทำให้กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตนำมาใช้ ในการพบกลุ่มมากที่สุดร่วมกิจกรรมการปฏิบัติจริง ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด อาจอธิบายว่า ในการพบกลุ่มของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตกับกลุ่ม เป้าหมายนั้น อาสาสมัครอาจจะขาดความชำนาญในหลาย ๆ เรื่อง ทำให้ไม่สามารถ จะนำกลุ่มเป้าหมายลงมือปฏิบัติจริงได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่อง ความรู้ ความ สามารถ เวลา วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณสนับสนุนก็เป็นได้ จึงทำให้อาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด

1.1.5 กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่ม พบว่าสมาชิกเป็นผู้กำหนด เนื้อหาในการพบกลุ่มมากที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มี ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว หรือเกี่ยวกับการดำรงชีพ จึงเป็นฝ่ายกำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่ม ส่วนอาสาสมัคร เป็นผู้กำหนดมีค่าคะแนนเป็นอันดับรอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัย ของรัตนา พุ่มไพศาล (2528) ซึ่งได้รายงานการวิจัยการศึกษาปัญหาและสภาพความต้องการ เพื่อจัดโครงการศึกษานอกห้องเรียนในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ประชาชนต้องการข้อมูลและความรู้ให้มากขึ้นในเรื่องอาชีพกสิกรรม วิถีใช้ และวิถีหาเงิน ตลอดจนวิถีสะสมเงินที่เหมาะสม ความรู้เรื่องสุขภาพส่วนบุคคลและ อนามัยชุมชน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น การกำจัดขยะตาม บ้านเรือน และการจัดบ้านให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น จะเห็นว่า ประชาชนในเขตชนบท มีการใฝ่รู้ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลใกล้ชิด ดังนั้นเมื่อมีโอกาสที่จะศึกษา หาความรู้จึงเป็นผู้กำหนดเนื้อหาที่จะเรียนด้วยตนเอง

1.2 ในด้านการเป็นผู้นำการอภิปรายประเด็นปัญหา ในสื่อแผ่นเรียน จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ มีการ ปฏิบัติโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า อาสาสมัคร ได้ศึกษาข้อมูลและประเด็นอภิปรายก่อนการรวมกลุ่ม มีค่าคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 2.70$) อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง สมาชิกภายในกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นทุกครั้ง ($\bar{X} = 2.68$) อาสาสมัครมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิกก่อนการรวมกลุ่มอยู่ใน

เกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง ($\bar{X} = 2.67$) ประเด็นปัญหาสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ทุกครั้ง ($\bar{X} = 2.67$) ส่วนในประเด็นอภิปรายได้จากวิทยากรเป็นผู้กำหนดและในการพบกลุ่มมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านและเขียน มีค่าคะแนนน้อยที่สุดอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X} = 2.21$) อาจจะอภิปรายว่า ในการดำเนินงานของอาสาสมัครตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทนั้น ทางศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้อาสาสมัครมีความรู้ ความเข้าใจในโครงการและบทบาทหน้าที่ของตน สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามโครงการได้ถูกต้อง หลังจากอาสาสมัครได้ปฏิบัติหน้าที่ไประยะหนึ่ง ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคเพื่อจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้มาอาสาสมัครไปศึกษาและดูงานในหมู่บ้านที่ดำเนินการได้ดี เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ให้กับอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตอีกโสดหนึ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวอาสาสมัครจึงมีการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้เรียนก่อนที่จะรวมกลุ่ม และศึกษาข้อมูลและประเด็นอภิปรายก่อนการรวมกลุ่ม อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดตระหนักดีว่า การฝึกอบรมอาสาสมัครให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิบัติงานเท่านั้น จึงจะสามารถดำเนินการตามโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่น เชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (วีระ เสาวโกมุท. 2533 : 73 อ้างอิงมาจาก Saylor, Alexander and Lewis. 1981 : 100 - 102) ได้ศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของครูพบว่า การที่ครูจะปฏิบัติหน้าที่ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับการฝึกอบรมครูประจำการให้ได้ครบทุกคน ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สโลน (Sloane. 1983 : 38 - A) ที่ได้ศึกษาวิจัยการติดตามผลงานของผู้บริหารในรัฐไมอามี พบว่าผู้บริหารที่ผ่านการอบรมจะมีความรู้ เรื่องปฏิบัติงานมากขึ้น และส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานสูงขึ้นด้วย

1.3 ในด้านกาเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่ม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า อาสาสมัครมีการปฏิบัติในเรื่อง อยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง นอกจากในเรื่องความร่วมมือของวิทยากรกับ

อคช. วิทยากรได้มาจาก 4 กระทรวงหลัก การรายงานปัญหาเพื่อขอรับความช่วยเหลือ และการเป็นผู้นำเอาหนังสือเชิญวิทยากรด้วยตนเอง มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปกติน้อย อาจจะมีอภิปรายว่า ในการจัดตั้งกลุ่มมีหลายขั้นตอน มีรายละเอียดมาก และต้องดำเนินการตามระบบราชการ นอกจากนี้อาสาสมัครส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเพียงสำเร็จชั้นประถมศึกษา มีความสามารถและศักยภาพเพียงระดับหนึ่ง จึงมีการปฏิบัติงานในด้าน การเป็นผู้ประสานงานได้ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งเมื่อนิยามในบางเรื่องมีปฏิบัติในเกณฑ์ น้อย

1.4 ในด้าน การเป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม จากผลการวิจัย ครั้งนี้พบว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง เมื่อนิยามในรายละเอียด พบว่า อาสาสมัครมีการปฏิบัติ ในทุกเรื่องอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลาง นอกจากเรื่องการทวงถามใบรับรองให้กับ สมาชิก และการรายงานโดยใช้สมุดเยี่ยมซึ่งมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ซึ่งสามารถ อภิปรายว่า การรายงานผลการจัดกิจกรรมนั้น มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับอาสาสมัครเกี่ยวกับการกรอกแบบรายงาน การจัด ทำใบรับรองให้กับสมาชิก การบันทึกในสมุดเยี่ยม เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ ศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ ได้มอบหมายให้ผู้ประสานงานระดับอำเภอ และ ครูอาสาเป็นผู้ดำเนินการเรื่องทั้งหมด ดังนั้น อาสาสมัครจึงมีการปฏิบัติในด้านนี้ใน ระดับปานกลาง และในบางเรื่อง มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยดังกล่าว เหตุผล อีกประการหนึ่งซึ่งสามารถนำมาอภิปรายสนับสนุนได้อีก คือ กิจกรรม การอ่าน การ เขียน เป็นกิจกรรมที่มีความยุ่งยาก ทำความลำบากให้กับอาสาสมัคร เนื่องจากศักยภาพ ในการอ่าน การเขียน นอกจากนี้อาสาสมัครส่วนมากมีพื้นฐานทางการศึกษา เพียง ระดับประถมศึกษาเท่านั้นจึงไม่สามารถเขียนและอ่านได้คล่อง

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ในด้านต่าง ๆ คือ การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา การเป็น ผู้ประสานงาน และการเป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม จำแนกตามตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคม และมูลเหตุในการ เป็น อคช. ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า

2.1 อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ในการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อประชาชนนั้น อาสาสมัครจะเป็นตัวจักรสำคัญในการที่จะช่วยให้คนใน หมู่บ้านเกิดการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต ทั้งนี้เพราะเหตุว่า อาสาสมัครได้รับการยอมรับจากบุคคลหลายฝ่ายในหมู่บ้าน ซึ่งเขาเหล่านั้นตระหนักดีว่า อาสาสมัครคือ ผู้ได้รับคัดเลือกจากชาวบ้าน จะเป็นบุคคลที่มีจิตใจเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยได้รับความไว้วางใจ ความศรัทธา เชื่อถือจากชาวบ้านว่ามีความสามารถในการ พุดจาโน้มน้าวจิตใจของชาวบ้าน สามารถติดต่อกับวิทยากรหรือผู้ชำนาญการจากหน่วยงาน ต่าง ๆ มาให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนได้ ซึ่งสรุปว่าอาสาสมัครคือผู้ที่ให้ความ ช่วยเหลือแก่ผู้อื่น ทั้งในด้านความคิด ด้านแรงงาน และด้านกำลังทรัพย์ โดยไม่ เห็นแก่อามิสสินจ้าง (เสาวนีย์ เสนาสุ. 2529 : 25 - 26) ดังนั้น ตัวแปรด้าน อายุของอาสาสมัคร จึงมิใช่ตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามโครงการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทโดยส่วนรวม เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่สมควร นำมาอภิปรายคือ อาสาสมัครที่มีอายุตั้งแต่ 35 - 60 ปีนั้น ย่อมจะมีความรู้ ความ สามารถและประสบการณ์มากมายสามารถปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้ดี ประสบสำเร็จตามสมควร อนึ่ง อาสาสมัครที่มีอายุตั้งแต่ 18 - 35 ปี คือ คนรุ่นใหม่ เป็นผลผลิตทางการศึกษาของชาติตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้รับการศึกษาตามแบบการศึกษา พ.ศ.2502 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 ที่มุ่งเน้นให้คนมีความสำนึกในความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและ จริยธรรมสูงขึ้นไป รวมทั้งมีปัญญา มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ รู้จักเลือก ทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถพึ่งตนเองและการเงินใช้สังคม สถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย (แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ.2530 - 2534) ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มีอายุต่างกันจึงมีการปฏิบัติงานตามโครงการส่งเสริม คุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทไม่แตกต่างกัน

2.3 อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการเป็นผู้นำการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจอธิบายผลได้ดังนี้ โดยปกติบุคคลผู้ได้รับคัดเลือกจากชาวบ้านให้เป็นอาสาสมัคร มักจะเป็นผู้มีความสามารถในการพูด เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านอยู่แล้ว ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นคุณสมบัติส่วนตัวของอาสาสมัครเอง ระดับการศึกษาไม่น่าจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในด้านการเป็นผู้นำการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียนของอาสาสมัครแตกต่างกันไป เมื่อพิจารณาในรายละเอียดยังพบว่าบทบาทที่อาสาสมัครปฏิบัติในตําานนี้ยังปรากฏว่า มีการปฏิบัติทุกครั้งซึ่งแสดงว่าอาสาสมัครมีความรู้ความเข้าใจในตําานนี้เป็นอย่างดี การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับศิริพร แจ่มมื่น (2523) ที่ได้ศึกษาบทบาทของอาสาสมัครชาวบ้าน : กรณีศึกษาอาสาสมัครชาวบ้าน บ้านหนองม่วง อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษานพบว่าอาสาสมัครที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีผลการการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน เนื่องจากชาวบ้านเข้าใจตรงกันว่า งานของอาสาสมัครเป็นงานพัฒนาหมู่บ้าน ส่วนในด้านการเป็นผู้ประสานงานและในด้านการเป็นรายงานผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อาสาสมัครที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาและระดับสูงกว่าชั้นประถมศึกษา ปฏิบัติงานตามโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถอธิบายว่า การปฏิบัติงานในสองตําานนี้ เป็นการปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ความสามารถและศักยภาพส่วนตัวอย่างชัดเจน เช่น การอ่าน การเขียน และการติดต่อประสานงานกับราชการหรือหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา จะมีการปฏิบัติโดยเฉลี่ยได้มากกว่า อาสาสมัครที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าระดับการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง มีความรู้ ความเข้าใจ มีความกล้าแสดงออก มีวิจารณญาณ สามารถตัดสินใจได้ดีกว่า มีความสามารถประสานงาน ประชาสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรักษา การกรณ (2528) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติของอาสาสมัครใน

จังหวัดนครราชสีมาที่พบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิตร ศรีสะอาด (2520) และ วิจิตร วรุตยากร และสุพินญา ชีระกุล (2529) ที่พบว่า ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาสูงจะสามารถปฏิบัติงานได้ผลดี มีประสิทธิภาพดีกว่าผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่ำ

2.3 อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในด้านการเป็นผู้รายงานผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถอภิปรายว่า โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทในจังหวัดชัยภูมิ เริ่มโครงการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2530 เป็นต้นมา ดังนั้น อาสาสมัครในโครงการนี้จึงมีประสบการณ์โดยเฉลี่ยประมาณ 2 ปีเศษ แต่ในความเป็นจริงอาสาสมัครมิได้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุย้ายที่อยู่หรือไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ฯลฯ เป็นต้น จึงมีการเลือกตั้งผู้แทนอยู่ตลอดระยะเวลา หรือบางครั้งศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนต้องดำเนินการเลือกเพิ่มบุคคลเพื่อทำหน้าที่ อคช.ใหม่ ซึ่งอาจได้แก่ผู้ซึ่งเคยเป็น อคช.มาแล้ว ประสบการณ์เหล่านี้เองที่ อคช.มีการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ได้พอ ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ดำเนินการเป็นผู้นำการอภิปรายหรือเป็นผู้ประสานงาน อคช.ที่มีประสบการณ์ต่างกัันน่าจะมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้โดยไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการเป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม พบว่า อคช.ที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป สามารถปฏิบัติได้มากกว่าและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 อภิปรายว่า การปฏิบัติงานด้านนี้ผู้มีประสบการณ์มากกว่าย่อมมีความรอบรู้แนวทางการดำเนินงานได้ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชานนท์ พงศ์อุดม (2526) ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครเดินสอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูอาสาสมัครเดินสอน โดยศึกษาของค์ประกอบส่วนตัว ด้านเพศ วุฒิ ประสบการณ์และภูมิฐานะ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานพบว่า ครูอาสาสมัครผู้มีประสบการณ์มากกว่า มีการปฏิบัติงานแตกต่างกับครูอาสาสมัครผู้มีประสบการณ์น้อย

2.4 อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติไม่สอดคล้องกับ

สมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจจะอภิปรายว่า อาสาสมัครที่มีสถานภาพทางสังคมคือ เป็นผู้นำ ชุมชนและประชาชนโดยทั่วไป ทั้งสองกลุ่มนี้ได้รับการยอมรับในความรู้ ความสามารถ เป็นผู้ที่มีลักษณะกล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ ได้ถูกเลือกตั้งจากประชาชนในหมู่บ้าน ให้เป็น อคช. ซึ่งมีคุณสมบัติควรแก่การนับถือ คือ เป็นผู้สมัครใจ เลี้ยงง่าย มีลักษณะ เป็นผู้นำ กระฉับกระเฉง ขยันไม่หาความรู้อยู่เสมอ อารมณ์ดีมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถรวมกลุ่มชาวบ้านและนำอภิปรายได้ สามารถติดต่อประสานงานและเชิญ วิทยากรได้ ตลอดจนมีความสามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของทางราชการ ได้ดีเดียวกัน ดังนั้นการปฏิบัติงานของอาสาสมัครที่เป็นผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป จึงไม่น่าจะแตกต่างกัน

อนึ่ง จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเองที่ปฏิบัติงานคลุกคลีอยู่กับ ประชาชนในชนบท ซึ่งมีทั้งผู้นำชุมชนและชาวบ้านโดยทั่วไป ทราบดีว่าผู้นำชุมชนซึ่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ฯลฯ มีภารกิจมากมาย หลายประการ นับตั้งแต่การประกอบอาชีพส่วนตัว งานเกี่ยวกับหมู่บ้าน องค์การทาง ศาสนา งานการศึกษา งานบำเพ็ญกุศลบำรุงสุขให้กับราษฎร ล้วนแล้วแต่เป็นภารกิจ ที่หนักมาก ย่อมจะปฏิบัติงานในด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นงานอาสาสมัครได้ใน ระดับหนึ่ง ส่วน อคช.ที่เป็นประชาชนทั่วไป ย่อมจะมีความภูมิใจ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จึงทำให้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุปัญญา กิตติวิสาร (2526) ที่ศึกษาทัศนคติของกำนันในการให้ความร่วมมือต่องานการศึกษา ผู้ใหญ่ในจังหวัดสระบุรี พบว่า กำนันส่วนมากมีระดับการศึกษาเพียง ป.4 มีอายุ ระหว่าง 41 - 60 ปี มีระยะเวลาทำงานสูงกว่า 5 ปีขึ้นไป ให้ความร่วมมือในการ ปฏิบัติงานการศึกษาผู้ใหญ่พอสมควร และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม ตัวอย่าง 2 กลุ่ม ยังพบว่า การให้ความร่วมมือต่องานการศึกษาผู้ใหญ่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

2.5 อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ ที่มีมูลเหตุ ในการเป็น อคช.ต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเป็นผู้นำการอภิปราย ส่วนในด้านการเป็นผู้ประสานการจัดตั้งกลุ่ม และด้านการเป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาโดยรวมทุกด้านยังพบว่า มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายว่า อาสาสมัครที่เป็น อคช. ด้วย ความสมัครใจมีการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์มากกว่า อาสาสมัครที่เป็น อคช. โดยการ ถูกขอร้อง ทั้งนี้เนื่องจาก อาสาสมัครที่เป็น อคช. ด้วยความสมัครใจเป็นไปตามลักษณะ และคุณสมบัติของ อคช. อย่างแท้จริง เพราะคำว่า อาสาสมัครย่อมหมายถึง ผู้ที่มีเหตุ จูงใจ เช่น มีความต้องการส่วนตัวบางประการ เป็นต้นว่า ได้รับเกียรติ มีคนยกย่อง หรือได้รับผลประโยชน์บางประการดังความต้องการขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 ของมาสโลว์ เชียร์สรี วิวิธศิริ. 2527 : 131 - 132) ที่ยังตรงกับแนวคิดของ เสาวนีย์ เสนาคู. (2529 : 13) ที่ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครว่า คือ บุคคลซึ่ง ทำหน้าที่ให้บริการโดยปราศจากสิ่งจางรางวัล การให้บริการอาจจะเป็นการเสริม สร้างทักษะหรือคุณภาพของอาชีพ หรือการให้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานแก่ชีวิตในบางเวลา จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นว่าอาสาสมัครที่เป็น อคช. โดยการสมัครใจ จึงมีการปฏิบัติ งานแตกต่างกับอาสาสมัครที่เป็น อคช. โดยถูกขอร้อง สอดคล้องกับสมมติฐานในทุกด้าน

3. การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกในแต่ละด้าน พบว่า ในด้านการ นัดหมายและรวมกลุ่มผู้เรียน มีปัญหาที่รวบรวมได้เรียงตามลำดับความถี่ คือ ปัญหา การนัดหมายรวมกลุ่มไม่ต่อเนื่อง การนัดหมายไม่ทั่วถึง ปัญหาสมาชิกไม่เห็นความ สำคัญ และปัญหาการใช้ช่วงเวลาสำหรับการนัดหมาย ในด้านการเป็นผู้นำการอภิปราย ประเด็นปัญหา มีปัญหาเรียงตามลำดับคือ อคช.ขาดประสบการณ์ในการสำรวจปัญหา สื่อแผ่นเรียนไม่ตรงกับปัญหาและความต้องการ อคช.ขาดเทคนิคในการนำอภิปราย สื่อแผ่นเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนสมาชิก และปัญหาการขาดที่ปรึกษา ในด้านการเป็น ผู้ประสานงาน มีปัญหาเรียงตามลำดับดังนี้ ปัญหาการกรอกแบบจัดตั้งกลุ่ม มีขั้นตอน และรายละเอียดมาก มีความยุ่งยากในการกรอก ประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ขาดแบบ เชิญวิทยากร วิทยากรในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ ส่วนในด้านการเป็นผู้รายงานผลมีปัญหา เรียงตามลำดับคือ ไม่มีแบบรายงานต่าง ๆ สมาชิกไม่ได้รับใบรับรอง อคช.ไม่ทราบ กำหนดการรายงาน และผู้นำไม่ให้ความสนใจ

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในจังหวัดชัยภูมิในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า การนัดหมายไม่ต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง ปัญหานี้อาจเกิดขึ้นเพราะอาสาสมัครบางคน มีภารกิจส่วนตัวมากเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ บุคคลในครอบครัวไม่ให้การสนับสนุน จึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็เป็นธรรมชาติของอาสาสมัครทุกคน ปัญหาประการต่อไป ปัญหาการใช้เวลากลางวันสำหรับการนัดหมาย ทำให้สมาชิกไม่สามารถรวมกลุ่มได้ ก็เป็นเรื่องปกติที่ อคช. ชอบที่จะนัดหมายให้เป็นเช่นเดียวกับระบบราชการที่มีการปฏิบัติงานในเวลากลางวัน แต่ในความเป็นจริงช่วงเวลากลางวัน คือ ช่วงเวลาการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ส่วนปัญหา อคช. ขาดประสบการณ์ในการสำรวจปัญหาและขาดเทคนิคในการนำอภิปราย ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากระดับการศึกษาหรือประสบการณ์ในการฝึกอบรม การรุ่มมาก เห็นมาก ของอาสาสมัครเองที่ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้น จึงมีประสบการณ์และโลกทัศน์อยู่ในวงแคบ ส่วนในเรื่องสื่อแผ่นเรียนมีไม่เพียงพอกับจำนวนสมาชิกและขาดที่ปรึกษาที่ปรึกษา นั้น อาจเป็นเพราะว่าผู้ประสานงานไม่นำไปให้ อคช. พร้อมกับไม่ได้ไปติดตามในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ส่วนปัญหาความยุ่งยากในการกรอกแบบจัดตั้งกลุ่ม ขาดแบบเชิญวิทยากร วิทยากรในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอก็เป็นเรื่องในระบบราชการ ซึ่งต้องมีขั้นตอนรายละเอียดตามธรรมเนียมราชการ อคช. ซึ่งเป็นชาวบ้านซึ่งไม่คุ้นเคยกับระบบจึงเกิดปัญหาความยุ่งยากเป็นธรรมดา ปัญหาประการสุดท้าย คือ ปัญหาไม่มีการรายงานต่าง ๆ ไม่ทราบกำหนดการรายงานและผู้นำชุมชนไม่ให้การสนับสนุนและสนใจ ก็เป็นลักษณะปัญหาตามธรรมชาติของคนไทย คือ ต้องการวัสดุ อุปกรณ์ คน เงิน อย่างพอเพียง แต่ไม่ได้คำนึงถึงวิธีการจัดการ ดังนั้น จากปัญหาที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด น่าจะประกอบด้วยปัญหาจากทฤษฎีการกรบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการนั่นเอง

4. ข้อเสนอแนะที่เก็บรวบรวมได้จากคำถามแบบปลายเปิด ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้ในภาพรวม มีดังนี้ ควรจัดให้มีหอกระจายข่าวให้ครบทุกหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ เวลาคงกลุ่มควรใช้เวลากลางคืน และใช้ศาลาประจำคุ้มบ้านเป็นสถานที่พบกลุ่ม ควรจัดอบรมเพิ่มทักษะการพบกลุ่มและการนำอภิปรายประเด็นปัญหา ควรมีการพาไปศึกษาและดูงานในสถานที่ที่ดำเนินการได้ดี โดยอาสาสมัครของกรมการศึกษานอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรบริการด้านวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ จัดประชุมสัมมนา

ในระดับตำบล ระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด เพื่อให้อาสาสมัครได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน
 ความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ควรให้ผู้นำ ผู้ประสานงานมีหน้าที่เชิญวิทยากร
 ควรชี้แจงประชาชนในหมู่บ้านให้ทั่วถึง ควรออกไปรับรองให้กับสมาชิกผู้ร่วมโครงการ
 ข้อเสนอแนะประการสุดท้ายคือ ให้จัดแบบรายงานให้เพียงพอและให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้
 รายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นข้อเสนอแนะที่สำคัญอีกประการหนึ่งพบว่า ความต่อเนื่องของการพบกลุ่ม
 อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้เสนอให้มีการติดตามและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่
 รับผิดชอบและที่เกี่ยวข้องโดยสม่ำเสมอ นิยามมาแล้วพบว่า เป้าหมายของโครงการ
 ตั้งเป้าไว้ว่า อยากให้สมาชิกรวมกลุ่มพูดคุยกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งจริง ๆ
 แล้ว ธรรมชาติของมนุษย์โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนชอบที่จะ
 จับกลุ่มพูดคุยกันอยู่แล้ว เป็นปกติวิสัย ดังนั้นจึงเป็นการที่ไม่ยากที่จะให้คนมาคุยกันในเรื่อง
 ที่เป็นประโยชน์เดือนละ 1 ครั้ง แต่อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตติดระบบราชการและ
 จัดการรวมกลุ่มเป็นทางราชการ เป็นนิจการจึงทำให้บรรยากาศไม่เอื้ออำนวยในการที่
 จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจะให้การพบกลุ่มเป็นแบบ
 ธรรมชาติที่สุด มีประโยชน์ต่อสมาชิกสูงสุดและสมาชิกมีความต้องการจะให้มีการพบกลุ่ม
 อีกและให้มีตลอดไป

การติดตามตรวจเยี่ยมและให้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือ
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีขวัญ
 กำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะประชาชนยังให้ความสำคัญและมี
 ทัศนคติที่ดีต่อข้าราชการ ประกอบกับจะได้สนับสนุนเอื้ออำนวยในกิจกรรมที่สมาชิกมี
 ความต้องการได้ทันทีทันใด และจะทำให้การพบกลุ่มหรือกลุ่มส่งเสริมคุณภาพชีวิตมี
 โอกาสดำเนินการต่อเนื่องสูง

จากข้อค้นพบดังกล่าว ประเด็นสำคัญพบว่า การนัดหมาย การรวมกลุ่ม
 และการพบกลุ่มเป็นหัวใจสำคัญในอันที่จะทำให้เกิดกระบวนการกลุ่มส่งเสริมคุณภาพชีวิต
 ทั้งนี้เพราะการนัดหมายและการกำหนดเวลานัดหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้อาสาสมัคร
 มารวมกลุ่ม และพบว่า การนัดหมายต้องให้ชัดเจนและทั่วถึง เช่น นัดหมายวันไหน
 วัน เดือน ปี และเวลา โดยเฉพาะเวลาที่ใช้ในการนัดหมายควรจะเป็นช่วงระยะเวลา

เวลาหลังจากสมาชิกและอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตเสร็จจากภารกิจประจำวัน จะทำให้โอกาสและบรรยากาศการพบกลุ่มเป็นไปได้สูง

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการพบกลุ่มของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต ซึ่งการพบกลุ่มเป็นกระบวนการและต้องใช้เทคนิคความสามารถพิเศษเฉพาะตัวที่จะทำให้กลุ่มเหนียวแน่น และเป็นกลุ่มใหญ่ต่อไปในอนาคต ดังนั้นอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตจะต้องได้รับการพัฒนากระบวนการและเทคนิคดังกล่าว เพื่อให้สามารถดำเนินการพบกลุ่ม สรุปประเด็นปัญหาเพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าใจ และนำสรุปประเด็นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ มีปัญหาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนทุกระดับเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ควรจัดประชุมชี้แจง และสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอันที่จะสนับสนุนกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
2. ควรจัดให้มีครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน ปฏิบัติงานอยู่ประจำในระดับตำบล และหมู่บ้าน เพื่อจะได้เป็นที่ปรึกษาและเอื้ออำนวยให้อาสาสมัครสามารถพึ่งพาตนเองได้ และช่วยเหลือชุมชนได้ในที่สุด
3. ควรจัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเพื่อเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น การพูด การทำงานเป็นกลุ่ม สันทนาการหลักการเรียนรู้ทางผู้ใหญ่ ตลอดจนเทคนิคที่จะเอื้อต่อการปฏิบัติงานและสร้างความมั่นใจให้กับ อคช.

4. หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ควรออกหลักฐานการพบกลุ่มให้กับสมาชิกผู้ร่วมโครงการ เช่น อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดำเนินงานการพบกลุ่มโดยสม่ำเสมอและสมาชิกกลุ่มส่งเสริมคุณภาพชีวิต ที่เข้าร่วมกิจกรรมควรได้รับสิทธิพิเศษที่จะเข้ารับบริการกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อแรงจูงใจเข้าร่วมโครงการและเป็นการให้ขวัญกำลังใจ

5. ควรให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ประสานงานมีภาระหน้าที่ในการจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากร แทนอาสาสมัครทุกกรณี เพื่อให้เกิดการประสานงานระหว่างผู้นำชุมชนกับอาสาสมัคร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เพื่อทราบความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางสังคม และมูลเหตุการเป็น อคช. เท่านั้น จึงทำให้ทราบข้อมูลอยู่ในวงจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรศึกษาผลกระทบจากโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ซึ่งอาจจะศึกษาในวงกว้าง ระดับภาค โดยใช้ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องโครงการทั้งหมด
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบท ผู้ด้อยโอกาสที่เป็นชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวชน
3. การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ภูมิใจที่มีคนนับถือ ความต้องการส่วนบุคคลของอาสาสมัคร ด้านความทันสมัย ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและความสมัครใจของอาสาสมัคร เป็นต้น

מנדחורטודנו

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน. กรม. คู่มือดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อ
ชาวชนบท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- คู่มืออาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา,
ม.ป.ป.
- ผลการศึกษาสถานการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาว
ชนบท. กรุงเทพฯ : กองปฏิบัติการ, 2532. อัดสำเนา.
- รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบท.
กรุงเทพฯ 2533. อัดสำเนา.
- การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ. ศูนย์. สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ
2531. ชัยภูมิ : ฝ่ายแผนงานและโครงการ, 2531. อัดสำเนา.
- การศึกษานอกระบบโรงเรียน. สมาคม. บทคัดย่อวิทยานิพนธ์และงานวิจัยการศึกษา
นอกระบบในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5. กรุงเทพฯ :
โครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม, 2530.
- กองนโยบายและแผนงานเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการประสานงาน
เยาวชนแห่งชาติ. บทวิเคราะห์กิจกรรมนักเรียน นิสิตและนักศึกษาใน
ประเทศไทย. โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น จำกัด.
- ฉลอง แนวนานิช. "การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม." ข่าวสาร
ข้อมูลการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 6 กอง
พัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2530.

- ณรงค์ เทียนส่อง. "การศึกษานอกโรงเรียนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต." การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4 กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เพชรสยามการพิมพ์, 2525.
- ทรงวิทย์ ตลประสิทธิ์. "บทบาทอาสาสมัครต่อการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน." วิจัย. 1(10) : 49 : พฤษภาคม 2528.
- ชัยวัฒน์ ปัญจวงศ์ และคณะ. ประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ชานนท์ พงศ์อุดม. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : การศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลคุ้มพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526. อัดสำเนา.
- ธีรวัฒน์ นิจนตร. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2528.
- เชียวศรี วิวิธสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- นฤมล ลีลบุตร. ปัจจัยที่ส่งผลให้อาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- นิตยาภรณ์ นาครัตน์. "การอาสาสมัคร." มหาดไทย. 1(9) : 30 : พฤษภาคม 2519.
- นิพนธ์ คันธเสวี. คุณภาพกำลังคนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2528.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. "การอาสาพัฒนาชนบทไทย." วารสารพัฒนาชุมชน 24. 11 (พฤศจิกายน 2528) : 19 - 20.

- ประภิต วิริโยทัย. "บทบาทของอาสาสมัครในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม." อาสาสมัครสาร. 2(1) : 3 : มกราคม 2510.
- ประเสริฐ หอมดี. การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2532. อัดสำเนา.
- ป๋วย โรจนบุรานนท์. "อาสาสมัคร." เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง บทบาทของอาสาสมัคร. สภาสังคมสงเคราะห์ : คณะกรรมการประสานงานส่วนภูมิภาค ภาค 1 สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 30 พฤษภาคม 2525 ณ หอประชุมศาลากลางจังหวัดสระบุรี. อัดสำเนา.
- ผ่านศึก แก้วหย่อง. บทบาทของศึกษานิเทศก์ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี งานการศึกษาออกโรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2531. อัดสำเนา.
- แผนงานและการวิจัย. กอง. การจัดกิจกรรมตามโครงการ ครช. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษาออกโรงเรียน. 2530. อัดสำเนา.
- ยู่วัฒน์ วุฒิเมธี. "คุณภาพชีวิตประชากรกับการพัฒนาชนบท." วารสารการศึกษาออกโรงเรียน. 18, 106 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2524) : 23 - 28.
- เย็นใจ เลขาหวนิช. "คุณภาพชีวิตของประชากรกับการพัฒนาชนบท." วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 14(6) : 5 - 13 : สิงหาคม - กันยายน 2523.
- รักษณา การกรณ. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติของอาสาสมัครในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2527. อัดสำเนา.
- รัตนานุ่มไพศาล. รายงานการวิจัยการศึกษานั้ดูหาและสภาพความต้องการเพื่อจัดโครงการศึกษาออกชนบทโรงเรียนในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528.

- เรืองกิตต์ เหลืองสกุลทอง. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของชุมชนกับความต้องการในการเรียนบริการทางวิชาการ : กรณีศึกษาของชุมชนในเขตจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. นครปฐม. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตร วรุตบางกูร และสุนิษา อีระกุล. การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. สมุทรปราการ : บริษัทการพิมพ์และโฆษณา, 2529.
- วิจิตร ศรีละอาน. "บทบาทของผู้บริหารในการปรับปรุงสำหรับงานวิชาการ." วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. 11 : 22 - 35. สิงหาคม - กันยายน, 2520.
- วีระ เสาวโกมุท. การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ศิริพร แจ่มมิน. การศึกษาบทบาทอาสาสมัครชาวบ้าน : กรณีศึกษาอาสาสมัครชาวบ้าน บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ. สารานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532. อัดสำเนา.
- ศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ. แผนพัฒนาชนบทในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530 - 2534). สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2529.
- สมมิตร โชติแก้ว. การศึกษานวัตกรรมมารับฟังวิทยุกระจายเสียงและความต้องการรายการวิทยุเพื่อการศึกษาออกโรงเรียนของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- สายสุรี จุติกุล. "การศึกษากับพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วงชีวิตในวัยเด็ก." วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 14, 6 (สิงหาคม - กันยายน 2523) : 14 - 21.

- สุบัญญัติ กิตติวิสาร. การศึกษาทัศนคติของกักันในการให้ความร่วมมือต่องานการศึกษา
ผู้ใหญ่ในจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.
- เสาวนีย์ เสนาสุ. งานอาสาสมัครและกิจกรรมเยาวชน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการ
ศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2529.
- Best, John W. Research in Education. New Jersey : Prentice-
Hall Inc, 1970
- Cronbach, Lee Joseph. Essentials of Psychological Testing.
New York : Harper and Brothers, Inc. 1970.
- Slone, Etta K. "Principal and Inservice Training : Knowledge
Attitude and Mainstreaming practices," Dissertations
Abstract International. July, 1983.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education.
New York, McGraw - Hill Co, 1966.
- Guilford, Joy Paul. Fundamental Statistics in Psychology and Education.
New York, McGraw - Hill Co., 1956, 445 p.
- Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. New York,
McGraw - Hill Co., 1962, 672 p.

תוצאות

ที่ ทม 1007/0934

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กท 10110

26 มิถุนายน 2534

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์
เรียน

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นายชัยรัตน์ บุญญานุสนธิ เป็นนิสิตระดับ
ปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อ
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ในจังหวัดชัยภูมิ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ.ดร. เสาวนีย์ เลวลีย์ ประธาน

ดร. ชลภิตย์ เอี่ยมสำอางค์ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

บัณฑิตหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอ
ขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะไปโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร 2584119

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ซึ่งตรงกับความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัว อคช

1. อายุ

() อายุ 18 - 35 ปี

() อายุ 36 - 60 ปี

2. ระดับการศึกษา

() ระดับประถมศึกษา

() สูงกว่าประถมศึกษา

3. ประสบการณ์ในการทำงาน

() น้อยกว่า 2 ปี

() 2 ปีขึ้นไป

4. สถานภาพทางสังคม

() มีตำแหน่งทางสังคม

() ประชาชนทั่วไป

5. มูลเหตุการเป็น อคช.

() สมัครใจ

() ถูกขอร้องให้เป็น

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ อดช.

1. ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน

1.1 การนัดหมายก่อนการรวมกลุ่มมีวิธีการอย่างไร

- () แจ้งในที่ชุมชนชาวบ้าน
- () ประกาศเชิญชวน
- () แผ่นปลิว
- () หอกระจายข่าว
- () เดินบอกตามบ้าน
- () บอกผ่านผู้นำหมู่บ้าน
- () แผ่นปลิว
- () อื่น ๆ ระบุ

1.2 การรวมกลุ่มใช้สถานที่ใด

- () วัด
- () โรงเรียน
- () ศาลากลางบ้าน
- () ตามคุ้มต่าง ๆ
- () อื่น ๆ ระบุ

1.3 ลือแผ่นเรียนที่ใช้ในการพบกลุ่มได้มาอย่างไร

- () ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน
- () หน่วยงานอื่น
- () อื่น ๆ

1.4 ในการพบกลุ่มท่านได้จัดกิจกรรมอย่างไร

- () อ่านเรื่องจากแผ่นเรียนและ
อธิบายเนื้อหาในแผ่นเรียน
- () พูดคุยในเรื่องที่เป็นประโยชน์ น่าสนใจ
- () เชิญวิทยากร
- () ปฏิบัติจริง

() อื่น ๆ ระบุ

1.5 ใครเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่มแต่ละครั้ง

() อคช.

() สมาชิก

() วิทยากร

() อื่น ๆ ระบุ

1.6 ปัญหา

1. ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่ม

.....

2. ด้านสถานที่พบกลุ่ม

.....

3. อื่น ๆ ระบุ

.....

1.7 ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่ม

.....

2. ด้านสถานที่พบกลุ่ม

.....

3. อื่น ๆ ระบุ

.....

2. ด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน

ข้อ ที่	สภาพการปฏิบัติงานของ อคช.	ระดับการปฏิบัติงานของ อคช.		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่มีการ ปฏิบัติ
1.	มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ก่อนที่จะรวมกลุ่ม			
2.	ได้ศึกษาข้อมูลประเด็นอภิปรายก่อนการรวมกลุ่ม			
3.	ได้จัดให้มีการอภิปรายประเด็นปัญหาภายในกลุ่ม			
4.	ประเด็นอภิปรายสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการ ของผู้เรียน			
5.	ประเด็นอภิปรายได้จากการที่วิทยากรเป็นผู้กำหนดเอง มาก			
6.	ได้จัดให้สมาชิกของกลุ่มสรุปผลการอภิปราย			
7.	ในการพบกลุ่มมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านและเขียน			
8.	สมาชิกภายในกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็น			
9.	จำนวนสมาชิกมากกว่าครึ่งได้แสดงความคิดเห็น			
10.	ท่านได้เน้นให้สมาชิก เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม			

ปัญหา

- 1. ด้านการสำรวจปัญหาก่อนการพบกลุ่ม
-
- 2. ด้านการจัดกิจกรรมภายในกลุ่ม
-
- 3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก
-
- 4. อื่น ๆ ระบุ
-

ข้อเสนอแนะ

- 1. ด้านการสำรวจปัญหาก่อนการพบกลุ่ม
-
- 2. ด้านการจัดกิจกรรมภายในกลุ่ม
-
- 3. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก
-
- 4. อื่น ๆ ระบุ
-

3. ด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่ม และติดต่อกับผู้ประสานงานหรือวิทยากรในกรณีจำเป็น

ข้อ ที่	สภาพการปฏิบัติงานของ อคช.	ระดับการปฏิบัติงานของ อคช.			
		มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่มีการ ปฏิบัติ
1	ท่านได้มีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม สคช.				
2	ท่านเป็นผู้รอกแบบจัดตั้งกลุ่ม สคช. ด้วยตนเอง				
3	ท่านมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากร และสถานที่				
4	ท่านเป็นผู้รอกหนังสือเชิญวิทยากร				
5	วิทยากรให้ความร่วมมือกับ อคช.				
6	ท่านได้รายงานปัญหาเพื่อขอความช่วยเหลือ				
7	ท่านได้เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม ล่วงหน้า				
8	ท่านได้เชิญวิทยากรจาก 4 กระทรวงหลักมาก				
9	ท่านได้ติดตามการขอรับความช่วยเหลือจากผู้ ประสานงานและวิทยากร				

ปัญหา

1. ด้านแบบจัดตั้ง
2. ด้านวิทยากร
3. ด้านการประสานงาน
4. ด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านแบบจัดตั้ง
2. ด้านวิทยากร
3. ด้านการประสานงาน
4. ด้านอื่น ๆ

4. เป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม

ข้อ ที่	สถานการณ์ปฏิบัติงานของ อคช.	ระดับการปฏิบัติงานของ อคช.			
		มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่มีการ ปฏิบัติ
1	ท่านได้มีการรายงานผลการพบกลุ่ม				
2	การส่งแบบรายงานได้ผ่านผู้นำหมู่บ้าน				
3	ได้ติดตามทวงถามใบรับรองให้สมาชิก				
4	ได้มีการรายงานโดยใช้สมุดเยี่ยม				
5	การกรอกแบบรายงานมีปัญหา				
6	จากการรายงานปัญหาการพบกลุ่ม ได้รับการ ตอบสนองจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ				

ปัญหา

1. เกี่ยวกับแบบรายงาน
2. ด้านการส่งแบบรายงาน
3. สมุดเยี่ยม
4. ใบรับรองการพบกลุ่ม
5. อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. เกี่ยวกับแบบรายงาน
2. ด้านการส่งแบบรายงาน
3. สมุดเยี่ยม
4. ใบรับรองการพบกลุ่ม
5. อื่น ๆ

คู่มือประกอบการสัมภาษณ์
เรื่อง การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

1. **อายุ** หมายถึง อายุของ อคช. แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - 1.1 อายุ 18 - 35 ปี
 - 1.2 อายุ 36 - 60 ปีส่วน อคช. ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ไม่มีทั้งนี้ตามบัญชีรายชื่อ อคช. ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ ปี 2534
2. **ระดับการศึกษา** หมายถึง อคช. จบการศึกษาระดับใด
 - 2.1 ระดับประถมศึกษา หมายถึง ป.4, ป.6, ป.7 หรือเทียบเท่า
 - 2.2 สูงกว่าระดับประถมศึกษา หมายถึง จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาขึ้นไป
3. **ประสบการณ์ในการทำงาน** หมายถึง ระยะเวลาที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็น อคช.
 - 3.1 น้อยกว่า 2 ปี
 - 3.2 2 ปีขึ้นไป
4. **สภาพทางสังคม**
 - 4.1 มีตำแหน่งทางชุมชน หมายถึง ก่อนที่จะเป็น อคช. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นำทางชุมชน โดยระบบราชการหรือชุมชนแต่งตั้ง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน หรือหัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น
 - 4.2 ประชาชนทั่วไป หมายถึง ประชาชนทั่วไปในชุมชน
5. **มูลเหตุการเป็น อคช.**
 - 5.1 สมัครใจ หมายถึง อคช. สมัครใจเป็นหรือมีการเสนอชื่อและเจ้าตัวสมัครใจและยินยอม

5.2 ถูกขอร้องให้เป็น หมายถึง ผู้นำหรือประชาชนพิจารณาความเหมาะสม ความรู้ ความสามารถแล้วเห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็น อคช. แล้วก็ขอร้องให้บุคคลดังกล่าว เป็น อคช. โดยเจ้าตัวไม่เต็มใจแต่ก็เป็น อคช. โดยถูกขอร้องให้เป็น

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ อคช. มี 4 ด้าน คือ

1. ด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน

1.1 การนัดหมายก่อนการรวมกลุ่มมีวิธีการอย่างไร

- แจ้งในที่ชุมชนชาวบ้าน เช่น ที่วัดในวันพระ วันประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เป็นต้น
- ประกาศเชิญชวน เช่น ปัดประกาศ
- แผ่นปลิว เช่น แจกแผ่นปลิวนัดหมาย
- หอกระจายข่าว หมายถึง ใช้หอกระจายข่าวประกาศเชิญชวนและนัดหมาย
- เดินบอกตามบ้าน
- บอกผ่านผู้นำหมู่บ้าน หมายถึง ให้ผู้นำหมู่บ้านนัดหมาย
- ไม่มีการนัดหมาย หมายถึง ไม่ใช้ทุกวิธีและไม่มีการนัดหมาย

1.2 การรวมกลุ่มใช้สถานที่ใด หมายถึง ใช้สถานที่ใดเป็นที่รวมกลุ่มและพบกลุ่ม เช่น วัด โรงเรียน ศาลากลางบ้าน ตามคุ้มต่าง ๆ หรืออื่น ๆ ระบุ

1.3 สื่อแผ่นเรียนที่ใช้ในการพบกลุ่มได้มาอย่างไร

- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน หมายถึง ศูนย์จัดส่งให้
- หน่วยงานอื่น หมายถึง หน่วยงานราชการอื่นที่ไม่ใช่ศูนย์ หรือหน่วยงานเอกชนจัดส่งให้

1.4 ในการพบกลุ่มท่านได้จัดกิจกรรมอย่างไร

- อ่านเรื่องและอธิบายเนื้อหาในแผ่นเรียน หมายถึง อคช. เป็นผู้ดำเนินการพบกลุ่มโดยใช้สื่อแผ่นเรียน
- พูดคุยในเรื่องที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ หมายถึง อคช. เป็นผู้ดำเนินการพบกลุ่ม โดยไม่ใช้สื่อแผ่นเรียน

- เชิญวิทยากร หมายถึง วิทยากรเป็นผู้ดำเนินการพบกลุ่มโดยใช้สื่อแผ่นเรียนและหรือไม่ใช้สื่อแผ่นเรียน
- ปฏิบัติจริง หมายถึง ออกช. และวิทยากรพบกลุ่มแต่ละครั้ง เน้นการปฏิบัติจริง

1.5 ใครเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่มแต่ละครั้ง หมายถึง เนื้อหาประเด็นหรือเรื่องที่ใช้ในการพบกลุ่ม แต่ละครั้งใครเป็นผู้กำหนด ออกช. สมาชิกกลุ่ม วิทยากรหรืออื่น ๆ ระบุ

1.6 ปัญหาด้านการนัดหมายและจัดการรวมกลุ่มผู้เรียน

1.6.1 ด้านการนัดหมาย เช่น การประชาสัมพันธ์ การนัดหมายสมาชิกกลุ่ม การรวมกลุ่ม มีปัญหาหรือไม่อย่างไร

1.6.2 ด้านสถานที่ที่ใช้ในการรวมกลุ่มและพบกลุ่ม เช่น ความเหมาะสม แสง-เสียงเพียงพอหรือไม่ มีปัญหาอะไร

1.6.3 อื่น ๆ นอกจากนี้ระบุ

1.7 ข้อเสนอแนะเพื่อหาทางแก้ไขแต่ละด้านที่มีปัญหาตามข้อ 1.6.1,

1.6.2 และ 1.6.3

2. ด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน

2.1 ข้อคำถามในด้านที่ 2 นี้มีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ความหมายของระดับปฏิบัติงานของ ออกช. ข้อ 1 - 10 เหมือนกันทุกข้อ ดังนี้

2.1.1 ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง มีการปฏิบัติอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือ 12 ครั้งต่อปี

2.1.2 การปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยกว่า 12 ครั้งต่อปี

2.1.3 ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ออกช. ไม่ได้ปฏิบัติหรือไม่มีการปฏิบัติเลย

2.2 ปัญหาด้านการเป็นผู้นำในการอภิปรายประเด็นปัญหาในสื่อแผ่นเรียน

2.2.1 ด้านการสำรวจปัญหาก่อนการพบกลุ่ม เช่น ไม่ได้สำรวจไม่รู้วิธีสำรวจ เป็นต้น

2.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมภายในกลุ่ม เช่น ปัญหาการอ่านการเขียน
ของสมาชิกกลุ่ม สมาชิกไม่มีเวลาว่าง ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม อคช.ขาดเทคนิค
ในการพบกลุ่ม เป็นต้น

2.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก เช่น

- ปัญหาสมาชิกไม่กล้าอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- ปัญหาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการสำรวจสภาพปัญหาเลย
- ปัญหาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการเสนอเรื่องหรือประเด็น
ที่พบกลุ่ม
- ปัญหาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการกำหนด วัน เวลา และ
สถานที่พบกลุ่ม

2.3 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในข้อ 2.2.1, 2.2.2 และ 2.2.3

3. ด้านการเป็นผู้ประสานงานการจัดตั้งกลุ่มและติดต่อกับผู้ประสานงานหรือวิทยากร
ในกรณีจำเป็น

1. ท่านได้มีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม สคช. เพียงใด

มาก หมายถึง เป็นผู้ดำเนินการประชุมชี้แจงประชาชนและจัดตั้งกลุ่ม
สคช.เอง

ปานกลาง หมายถึง ร่วมกับผู้นำหรือกรรมการประชุมชี้แจงประชาชนและ
ร่วมจัดตั้งกลุ่ม สคช.

น้อย หมายถึง มีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่มน้อยมาก

ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม สคช. หรือ
ไม่ได้จัดตั้งกลุ่ม สคช.เลย

2. ท่านเป็นผู้รอกแบบจัดตั้งกลุ่ม สคช. ด้วยตนเองเพียงใด

มาก หมายถึง กรอกแบบจัดตั้งกลุ่ม สคช. ด้วยตนเอง

ปานกลาง หมายถึง ร่วมกับบุคคลอื่นกรอกแบบจัดตั้ง

น้อย หมายถึง บุคคลอื่นกรอก

ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่มีการกรอกแบบจัดตั้งหรือไม่รู้เรื่องการจัดตั้ง
กลุ่ม สคช.เลย

- 3. ท่านมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากรและสถานที่เพียงใด
 - มาก หมายถึง ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
 - ปานกลาง หมายถึง ได้ร่วมกับบุคคลอื่นเก็บรวบรวมข้อมูล
 - น้อย หมายถึง บุคคลอื่นเก็บรวบรวมข้อมูลให้
 - ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล
- 4. ท่านเป็นผู้กรอกหนังสือเชิญวิทยากรเพียงใด
 - มาก หมายถึง กรอกและเชิญด้วยตนเอง
 - ปานกลาง หมายถึง มีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นในการกรอกและเชิญวิทยากร
 - น้อย หมายถึง บุคคลอื่นดำเนินการให้
 - ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่ได้กรอกและเชิญ
- 5. วิทยากรให้ความร่วมมือกับ อคช. เพียงใด
 - มาก หมายถึง ทุกครั้งที่เชิญ
 - ปานกลาง หมายถึง มากกว่าครึ่งหนึ่งที่เชิญ
 - น้อย หมายถึง น้อยกว่าครึ่งหนึ่งที่เชิญ
 - ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่ให้ความร่วมมือเลย
- 6. ท่านได้รายงานปัญหาเพื่อขอความช่วยเหลือเพียงใด
 - มาก หมายถึง มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
 - ปานกลาง หมายถึง 6 - 12 ครั้ง/ปี
 - น้อย หมายถึง น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
 - ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่มีการรายงาน
- 7. ท่านได้เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมล่วงหน้าเพียงใด
 - มาก หมายถึง มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
 - ปานกลาง หมายถึง 6 - 12 ครั้ง/ปี
 - น้อย หมายถึง น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
 - ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง ไม่มีเตรียม

๘. ท่านได้เชิญวิทยากรจาก 4 กระทรวงหลักมากเพียงใด
มาก	หมายถึง มากกว่า 12 ครั้ง/ปี (ทุกครึ่ง)
ปานกลาง	หมายถึง 6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง ไม่มีเชิญ
๙. ท่านได้ติดตามการขอรับความช่วยเหลือจากผู้ประสานงานและวิทยากรเพียงใด
มาก	หมายถึง มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
ปานกลาง	หมายถึง 6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง ไม่มีติดตาม
10. ปัญหาด้านแบบจัดตั้ง เช่น ความยุ่งยากในการกรอก ด้านการส่งปัญหา
ด้านวิทยากร เช่น การเชิญ แบบฟอร์ม การติดตามปัญหาด้านการประสานงาน เช่น
ผู้นำในท้องถิ่น ครูอาสาฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ
11. ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนางานในแต่ละด้าน
ตามข้อ 10
4. เป็นผู้รายงานผลการจัดกิจกรรม
1. ท่านได้มีการรายงานผลการพบกลุ่มเพียงใด
มาก	หมายถึง มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
ปานกลาง	หมายถึง 6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง ไม่ได้รายงานผล
2. การส่งแบบรายงานได้ผ่านผู้นำหมู่บ้านท่านเพียงใด
มาก	หมายถึง มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
ปานกลาง	หมายถึง 6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง ไม่ได้รายงานผล

3. ได้ติดตามทวงถามใบรับรองให้สมาชิกเพียงใด
มาก	หมายถึง	มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
ปานกลาง	หมายถึง	6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง	น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่ได้รายงานผล
4. ได้มีการรายงานโดยใช้สมุดเยี่ยมเพียงใด
มาก	หมายถึง	มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
ปานกลาง	หมายถึง	6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง	น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่ได้รายงานผล
5. การกรอกแบบรายงานมีปัญหาเพียงใด
มาก	หมายถึง	มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
ปานกลาง	หมายถึง	6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง	น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่ได้รายงานผล
6. จากการรายงานปัญหาการพบกลุ่มได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเพียงใด
มาก	หมายถึง	มากกว่า 12 ครั้ง/ปี
ปานกลาง	หมายถึง	6 - 12 ครั้ง/ปี
น้อย	หมายถึง	น้อยกว่า 6 ครั้ง/ปี
ไม่มีการปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่ได้รายงานผล
7. ปัญหาเกี่ยวกับแบบรายงาน เช่น การกรอก
- ปัญหาด้านการส่งแบบรายงาน เช่น ผู้ส่ง การตอบสนอง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ
 - ปัญหาด้านสมุดเยี่ยม เช่น การได้รับ การบันทึก
 - ปัญหาด้านใบรับของการพบกลุ่ม เช่น มีหรือไม่
8. ข้อเสนอแนะจากปัญหาตามข้อ 7

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายชัยรัตน์ บุญญาสนธิ์
เกิดวันที่	19 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2492
สถานที่เกิด	อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	167/3 ศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนจังหวัด ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 36000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนจังหวัดชัยภูมิ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2520	กศ.บ. (วิชาเอกภูมิศาสตร์ วิชาโทประวัติศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
พ.ศ. 2535	กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริม
คุณภาพชีวิต ในจังหวัดชัยภูมิ

บทคัดย่อ

ของ

ชัยรัตน์ นุญญาณุลณี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

กุมภาพันธ์ 2535

เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาวชนบทในจังหวัดชัยภูมิ
ในสี่ด้านคือ ด้านการนัดหมายและการพบกลุ่ม การเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา
การประสานจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากร และการรายงานผลการจัดกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต จำนวน
166 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์
แบบสำรวจรายการ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และการทดสอบค่าสถิติ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ มีสภาพการปฏิบัติงาน
ในด้านการนัดหมายและการพบกลุ่ม ดังนี้ วิธีนัดหมายก่อนการรวมกลุ่มใช้หอกระจายข่าว
นัดหมายมากที่สุด การใช้สถานที่ในการพบกลุ่มใช้ศาลาประชาคมมากที่สุด สื่อแผ่นเวียน
ได้มาจากหน่วยงานอื่น ๆ มากที่สุด การจัดกิจกรรมในการพบกลุ่มใช้วิธีพูดคุยในเรื่อง
ที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจมากที่สุด และสมาชิกกลุ่มเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในการพบกลุ่ม
มากที่สุด

ในด้านการเป็นผู้นำอภิปรายประเด็นปัญหา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ใน
เกณฑ์ปฏิบัติทุกครั้ง ด้านการประสานจัดตั้งกลุ่มและเชิญวิทยากรและด้านการรายงานผล
การจัดกิจกรรมมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติปานกลางทั้ง 2 ด้าน

2. เมื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มีอายุ ระดับการศึกษา
ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพทางสังคม มีการปฏิบัติงานเฉลี่ยทั้งสามด้าน
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่มีมูลเหตุ
การเป็น อาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตต่างกัน จะปฏิบัติงานเฉลี่ยทั้งสามด้านแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาที่สำคัญของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ
ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การนัดหมายและการพบกลุ่มขาดความต่อเนื่อง ขาด
ประสบการณ์ในการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิก ขาดเทคนิค
ในการนำอภิปราย ขาดเทคนิคในการพบกลุ่ม ขาดสื่อแผ่นเวียน ขาดที่ปรึกษา
ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดวิทยากรและผู้ชำนาญการ ขาดแบบรายงานผล ขาด
ใบรับรองการพบกลุ่มและขาดการสนับสนุนและเอื้ออำนวยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ข้อเสนอแนะที่สำคัญของอาสาสมัครส่งเสริมคุณภาพชีวิตในจังหวัดชัยภูมิ
ในการปฏิบัติงานได้แก่ ควรจัดประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์ ระดับอำเภอ ตำบล
และหมู่บ้านเพื่อการประสานงานเอื้ออำนวยและการสนับสนุนกิจกรรม ควรใช้เวลา
ว่างหรือเวลาดำเนินการพบกลุ่ม ควรจัดอบรมหรือประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มเติม
ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดกระบวนการพบกลุ่มให้อาสาสมัคร
ควรจัดให้มีครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนประจำหมู่บ้านเพื่อเป็นที่ปรึกษา
ควรให้ผู้นำ ผู้ประสานงานหรือครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนเป็นผู้รอก
แบบต่าง ๆ และเชิญวิทยากร และควรออกใบรับรองการพบกลุ่มให้สมาชิก

A STUDY ON WORKING SITUATION OF THE VOLUNTEER
FIELD WORKERS IN PROMOTING LIFE QUALITY
IN CHANGWAT CHAIYAPHUM

AN ABSTRACT

BY

CHAIKAT BOONYANUSON

Presented on partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

February 1992

The purposes of This study were to compare working situations of the Volunteer Workers in Promoting Life Quality in Chengwat Cheiyaphum and searching for problems in performing jobs of Volunteer Field Workers in Promoting Life Quality.

The study related to 4 areas (1) making an appointment and organizing a group meeting; (2) leadership in discussion; (3) Cooperation for group establishment and human resource invitation and (4) making activity reports.

The Samples consisted of 166 Volunteers Field Workers in Promoting Life Quality which were selected by simple Random Sampling method. Structured Interview were employed as instruments. Data were Calculated and analyzed with mean, Standard deviation and t-test.

The Findings were as followed : (1) Volunteer Field Workers in Promoting Life Quality in Chengwat Cheiyaphum performed their jobs relating to making appointments and group meeting by using Village broadcasting for making appointments in advance for group meetings; Common Village Center buildings; were used as a meeting place; learning materials from other sources; discussed about useful and interesting topics were done at the highest level. Whereas the area of Leadership in discussion was normally performed. And the area of Cooperation for a group establishment and making activity reports were moderately performed.

(2) When compared about the work situations of the Volunteer Field Workers in Promoting Life Quality, it showed that the Volunteer Field Workers Who had different performances

in 3 areas had no statistical significance. Conversely, Volunteer Field Workers who had Volunteer motivations performed their jobs in 3 areas were significant difference at .05.

(3) The problems of Volunteer Field Workers in performing their jobs were: an appointment and group meeting were not continuously made; Lack of Experiences in problems and needs of target group survey; Lacked of discussion techniques and group meeting, lacked of learning materials, lacked of consultants, public relations, lacked of human resources and Expertists, lacked of reporting and Certificate for percipents and Supportings from Concerned Organizations.

(4) The important Suggestion were public relations should be made at all level district, Tambol and Village levels for a Cooperation and a supporting to the project. Volunteer Field Workers should spend their leisures and nights for group meeting or a Seminar to increas Knowledge Competencies experiences in organizing group for Volunteer Field Workers, and There should have non-formal education Volunteer teachers as Consultants in Villages.